

Köte Zoltán

Ütőhangszeres

tanításmódszertani jegyzet

Köte Zoltán

**Ütőhangszeres
tanításmódszertani jegyzet**

szerző

Köte Zoltán

Ütőhangszeres tanításmódszertani jegyzet

szerkesztő

dr. habil. Vas Bence

2015

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
Zeneművészeti Intézet

konzulensek:

Tóthné Hanol Franciska
Bajdik Zoltán
Fazekas László
Pusztai Csaba

nyelvi lektor:

Farkasné Lajter Enikő
Sipos Erzsébet
Kertészné Márky Gabriella

szakmai lektor: **Góth Tamás**

szerkesztő: **dr. habil. Vas Bence**

felelős kiadó és vezető: **dr. habil. Vas Bence**
PTE Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet
H-7630 Pécs, Zsolnay Vilmos u. 16.

tipográfia: **molnARTamás**

fotók: **a szerző saját fotói**

rajzok: **Dr. Molnár Enikő**

kottagrafika: **Fábián Pál Tamás**

A kiadvány jogvédelem alatt áll!

A szerzői jog jogosultjának engedélye nélkül a kiadvány egyetlen része sem többszörözhető és vihető át semmilyen formában és eszközökkel, sem mechanikus, sem pedig elektronikus úton, kivéve, ha kiadó engedélyezi.

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0012. számon, a
„Szakmai tanárképzés országos módszertani- és képzésfejlesztése”

digitális kiadvány
ISBN 978-963-642-775-7

Tartalomjegyzék

A szerkesztő előszava	9
-----------------------	---

Zenepedagógia	13
---------------	----

Bevezető	15
----------	----

A zeneoktatás célja	15
---------------------	----

A tanár	15
---------	----

Hogyan tanítsunk?	15
-------------------	----

Módszerek	15
-----------	----

Zene és tanulás	16
-----------------	----

A zene szerepe a tanulásban	17
-----------------------------	----

Gyakorlás	18
-----------	----

Oktatás magasabb szinten	18
--------------------------	----

A kamarazene megismertetése, oktatása	19
---------------------------------------	----

Felkészítés koncertre	20
-----------------------	----

Osztályzás	21
------------	----

Felkészítés a vizsgára	21
------------------------	----

Az év értékelése	21
------------------	----

Felkészítés a felvételig	22
--------------------------	----

A szülő és a tanár kapcsolata	22
-------------------------------	----

A család és az iskola	23
-----------------------	----

Kapcsolat a középiskolával, egyetemista tanítványunkkal	24
--	----

További lehetőségek	24
---------------------	----

Tanításmódszertan	25
Az első találkozás	27
Beiratkozás, felvételi	27
Tanszak átvétele	28
Helyettesítés	29
Mit tanítsunk?	29
Kisdob	31
Verőfogás	34
A kotta megismerése	35
A kisdob oktatás alapjai	36
A kisdob oktatás magasabb szinten	37
A dobfelszerelés oktatása	37
A következő év, évek anyaga	38
Játékok	41
Dallamhangszer	42
Az órák elosztása	42
A négy-verő technikájának alapjai	43
A négy-verő technika továbbfejlesztése	46
Előke (flam)	47
Tremoló (roll)	47
Üstdob oktatása	48
Miből tanítsunk?	49
Bibliográfia	53
Képek	57

szerző
Köte Zoltán

A szerkesztő előszava

Jelen kiadványunkkal, valamint a többi tanításmódszertani jegyzettel, zenepedagógiai és zenepszichológiai tankönyvvel, melyet a program keretében bocsátunk most közre az a célunk, hogy a kezdő zenetanárokat és a zenetanári pályára készülő egyetemi hallgatókat segítsük a zenepedagógusi szerepük és a zenetanári identitásuk kialakulásában. Szakmai segítséget adjunk elméleti és gyakorlati megközelítésből is ezirányú munkájukhoz.

Kutatások szerint (Pais Ella 2013¹) a kívánatosnak vélt tanári kompetenciák területén az öt éve a tanári pályán lévők csoportja sokkal homogénebb és jobb paramétereket mutat, mint a jelenleg egyetemi tanulmányaikat folytató tanárszakos hallgatóké. Ez persze nem meglepő, hiszen az egyetem még mindig alapvetően az elméleti és szakmai tudás erősítésén fáradozik – márcsak a kormányrendeletekben meghatározott követelmények miatt is –, de kimondhatjuk, hogy jó zenepedagógussá csak a tanítás közben válhat az ember. Ez nem azt jelenti, hogy az egyetemen szerzett tudásra ne lenne szükség, sőt sokkal inkább azt mondjuk, hogy az egyetem erős elméleti és gyakorlati felkészítése nélkül a pedagógussá érés nem valósulhat meg maradéktalanul. Ennek ellenére a kutatások fényében feladatunknak látjuk, hogy egyetemi képzésünket oly módon és mértékben alakítsuk át, hogy a pedagógussá válás, a pedagógusi identitás kialakulása – a kívánatos kompetenciák területén – már az egyetemen elkezdődjön. Konceptciónk jegyében az osztatlan képzésben Pécssett már az első szemeszterben bevezettük a zenetanári identitás kurzust, mely feladata a hallgatók figyelmének, érdeklődésének felbresztése a problémakör iránt. Az is jól látható, hogy az elméleti tudás és szakmai felvérteztség mellett a pedagógiai és szakmódszertani ismeretek valódi integritása az iskolai gyakorlatokon kezdődik meg. Öröndetes, hogy az új tanárképzésben bevezetésre került az egy éves egyéni összefüggő iskolai gyakorlat (korábban fél év), mely valódi terepet biztosít a hallgatók számára, hogy a tanári szerepük tudatában megkezdhesék a pedagógussá válás valódi folyamatát. Ebben az új helyzetben meghatározó súlyt kap a mentor tevékenysége. Stratégiánk kiemelkedő területe volt tehát a zenei mentortanári képzés elindítása is. A mentori szerepre való felkészítés a művészeti iskolák részéről, míg tananyagfejlesztés és képzési szerkezet átalakítása pedig az egyetem részéről fontos és elkerülhetetlen feladat volt. Jelen jegyzetsorozatunk és tankönyvkiadásunk a folyamat szerves részeként valósult meg.

Két egymástól eltérő koncepció mentén születtek meg tananyagaink. Az egyik az elméleti képzésünket erősítendő (zenepedagógia tankönyv és zenepszichológia tankönyv szöveggyűjteménnyel), míg a másik – a hangszeres tanításmódszertani jegyzetek sora – a képzésünk gyakorlati oldalát támogatandó jött létre.

Ez a szemlélet határozta meg a jegyzetek belső tartalmának kialakítását is. A szerzőket arra kértük, hogy két fejezetbe csoportosítsák gondolataikat. Az első fejezet ne tankönyv jellegű „elmélet szagú” írás legyen, hanem sokkal inkább reflektív, az elmúlt évtizedeket lényegileg összefoglaló egyéni vallomás. Ez indokolja az erős szubjektivitást és a stílust, mely sokkal inkább esszé vagy interjú kötetbe való lehetne, ám meggyőződésünk, hogy az első fejezetek így megvalósult nyelvezete és sokszínűsége jobban segíti az olvasót megérteni a zenepedagógusi pálya összetettségét, szépségeit és feladatait, végső soron a zenepedagógusi identitásuk kialakulását esetleg fejlődését.

A jegyzetek második fejezete pedig gyakorlati útmutatóként szolgál arra, hogy a végzős egyetemista hallgatónk zenetanárként tanításmódszertani szempontból hogyan építse fel tudása átadását és a zeneiskolai nebulóval való közös életét.

Oktatóink körében, de a zeneiskolákban dolgozó kollégák körében is időnként problémát jelent a szakmódszertani és a tanításmódszertani ismeretek megkülönböztetése. Bár egyszerűnek látszik, demégsem az. A *mit* tanítok és *hogyan* csak egymásba fonódva, egyszerre értelmezhető. Arányait tekintve ismét csak erős szubjektivitással valósítható meg. Jól látható ez a különböző jegyzeteket olvasva. Az ebből fakadó különbözőségek tehát részben törvényszerűek voltak, részben pedig arra

1 Pais Ella Regina(2013): Alapvetések a Z generáció tudomány-kommunikációjához-Tanulmány. TÁMOP-4.2.3-12/1/KONV-2012-0016 Tudomány-kommunikáció a Z generációnak.Digitális tanulmány. URL:<http://www.zgeneracio.hu/getDocument/1391>

utalnak, hogy sok évtizedes sikeres pedagógusi pályával bíró erős tanáregyeníiségek írták őket úgy, ahogy számukra fontosnak, működőnek és hatékonynak bizonyult. A kérdést végül úgy oldottuk meg, hogy a jegyzetek lektorál szaktanárainkat kértük fel úgy, hogy a közös munka során egységes szakmai tartalom alakulhasson ki egy-egy jegyzeten belül.

A jegyzetsorozat azonban további lehetőségeket is nyújt az olvasó számára abban az esetben, hanem csak a saját, hanem a többi hangszerhez tartozót is tanulmányozza. Különösen így van ez az első fejezetekkel. Ugyanis hasonlatos ez az eset ahhoz, ahogy a digitális technika filmezésben való térhódítása előtt a rajzfilmeket készítették. Egy-egy átlátszó fóliára a teljes kép csak egy részletét festették fel, mondjuk a háttér egy részét. Más fóliákon a szereplő, ismét másokon a távolabbi háttér, megint másokon például a szereplő szája volt csak látható. Amikor képkockáinként lefotózták a végső filmet, akkor ezeknek a rétegeknek egymás alá helyezésével állították össze a teljes képet. Apró változtatások ismételt fotózásával pedig magát a mozgás illúzióját keltették. Hasonlóan e jegyzetek olvasásakor is az a benyomásunk alakulhat ki, hogy ezek egymásra vetítésével láthatunk teljes képet a zenepedagógusi létről. Az azonosságok felerősítik egymást, míg a különbségek – viszonylag kevés van belőlük – tompítják és árnyaltabbá teszik az összképet. E fejezetek együtteséből sokkal inkább kiejlik az a bonyolultság, mely e munka nehézségét és szépségét egyszerre jelenti.

Nem is igazán leírható az írás hagyományos módszereivel – még James Joyce írásait hagyományosnak tekintve sem – az a szimultán összetettség, ami egy zeneórát jellemez. A legszélsőségesebb esetben csak szakmódszertani, vagy csak lelkipáldozói, csak mentori tudását használja a tanár (bár ezek a legkönnyebb esetek), sokkal inkább jellemző, hogy ez is, az is része az adott pillanatnak, és a tanári tapasztalat, a tudás, a pszichológiai érzék az, amely miatt egy szemvillanás alatt dönt – és a jó tanár leginkább jól –, hogy akkor és ott tudása mely rétegéből mit fog mozgósítani. Ennek a művész és pedagógus számára misztikus, a pszichológus számára rettentően erős kognitív tevékenységnek az eredménye lesz, lehet a zenetanár és növendéke közötti dinamikus kapcsolat állandó egyensúlyban tartása. Az olvasó számára a jegyzetek egészét olvasva derenghet fel ennek az egyensúlyozó művészetnek a varázsa.

Végezetül tehát mindenkinek javasoljuk, hogy ezen írásokat olvassa végig, és tesszük ezt annak reményében, hogy ezáltal valós képet kaphatnak a sokszínű, gazdag zenepedagógusi pályáról és elkötelezettségük e hivatás irányába tovább erősödik.

Vas Bence

Zenepedagógia

A tanítás a tanultak és a tapasztalatok továbbadása.

Minden leendő tanárra nagy hatással van volt tanára, akit főleg a pályája kezdetén próbál másolni, utánozni. A későbbiekben a tapasztalatok, a rutin és a továbbképzések hatására ez változik és mindenki kialakítja a saját, csak rá jellemző tanítási metodikát. A tanárnak minden órára felkészülten kell érkeznie ugyanúgy, mint ahogy annak idején felkészült a főiskolán, vagy az egyetemen az órákra, vizsgákra. A gyerekek a legkisebb bizonytalanságot is észreveszik és ki is használják. Persze mindenki hibázhat, de ezt azonnal ismerjük el és korrigáljuk. Mindig haladjunk a korral, fejlesszük tudásunkat, ne elégedjünk meg azzal, amit tanultunk!

A világ felgyorsult. Nekünk, tanároknak az a dolgunk, hogy próbáljunk meg haladni ezzel a felgyorsult világgal, ne maradjunk le. A gyerekeket főleg a technikai eszközök ismeretében egy idő után csak követni tudjuk, de törekedjünk rá, hogy a tanításban mi is használjuk a számunkra elérhető technikai vívmányokat: például az internetet, letöltéseket, kottairó zeneszerkesztő programokat. Nagyon fontos, hogy a tanár a „selejtet, értéktelent” szűrje ki és a magas minőségűre, szépre, jóra próbálja meg tanítani a növendéket!

A zeneoktatás célja

A zeneoktatás célja a zenei esztétikára való nevelés, az egyetemes zene megismerése, ezen belül hazánk zenei kultúrájának megismerése, ápolása, a szabadidő hasznos eltöltése, zeneszerető, zenét értő és terjesztő generáció felnevelése. Fontos cél a pályára való felkészítés, az előadó művészet megismertetése.

A tanár

A tanár etikailag, szakmailag legyen kifogástalan, e mellett nagyon fontos a külső megjelenés is, hiszen tanítványaink a mi példánkból tanulnak ezen a téren is. A tanárnak rendelkeznie kell a megfelelő, korszerű ismeretekkel, tudásának birtokában aktív zenészként is meg kell állnia a helyét. A módszerek, rutinfeladatok ugyanazok, természetesen minden esetben személyre szabott módon, az életkori sajátosságoknak megfelelően kell adagolni az új és újabb információkat.

A tanulók azt viszik tovább, abból merítenek példát, amit a pedagógustól láttak és hallottak. A tanárnak kötelessége a legjobb tudása szerint tanítani, az iskola által előírt tananyagot, dokumentációt betartani, betartatni.

Hogyan tanítsunk?

A tanításra nincs törvény vagy szabály, mivel mindenkinek saját módszere, metodikája van, amely személyre szabott, hiszen mindenki más és más. Több olyan módszer létezik, amelyet érdemes tanulmányozni, és amelyből számunkra a legkedvezőbbet, kedvezőbbeket adaptálhatjuk és hasznosíthatjuk a zenei tanítási órákon.

Módszerek

Zene már az őskorban is létezett. A mindennapok során ősink az éj közeledésével nagy tüzet raktak, monoton zenét játszottak, énekeltek, táncoltak, szertartások során „hangszereket” használtak (kagylók, üreges csontok, kifeszített bőrdobok, maggal teli száraz termések, lemezek). Az alábbiak során leírt módszerekből kitűnik, hogy mindig az alapokhoz nyúlunk vissza, azokat csak módosítjuk, korszerűsítjük az idő elteltével.

A mai „dobolás” technikáját a katonasághoz vezethetjük vissza. A dob volt az a hangszer, amelynek hangjára különböző utasításokat hajtottak végre a katonák, mivel ez volt csak hallható a csatamezőn a kürtökkel együtt. A korabeli dobosok nem voltak kottaolvasó emberek, gyakran írni-olvasni sem tudtak, így „hallás” útján tanulták meg a különböző ritmusokat, melyeket utána más-más sorrendben játszottak, ebből lettek a különböző „vezényszavak”. Ezeket a vezérdobosokat tamburmajor oktatta, tanította, de ő sem ismerte a kottát. Mindent lépésre, vezényszavakra tanultak meg, hisz a menetelés is dobszóra történt. Minden csapatnak más volt a dobjele. Ezeket nevezték rudimentálnak. A legrégebbi dobjelekből sok megtalálható a mai napig. (A *Képek* fejezet első képe.)

Ezeket a dobjeleket, ritmusokat, később már megpróbálták különböző jelekkel leírni, például: kártya, vonal, pont. (A *Képek* fejezet második-harmadik képe.)

A doboktatásban is ezt a legrégebbi módszert lehet alkalmazni, főleg a kezdő gyermekeknél. Ez a kéz, a láb és a beszéd együttmozgásának tanítása. Ez komoly, megerőltető feladat. Az első órákon nincs szükség dobverőre, kottára. Nem kell megtanítani a verőfogást, a negyedetet, a nyolcadot. Sok esetben az első órán megrémül a tanítvány, ha látja, mit kellene elsajátítania, esetleg görcsössé válhat a kezdeti lépésektől. Ezért sokkal egyszerűbb, ha játékosan megtanítjuk a technikai alapyakorlatokat, melyekre majd ráépíthetjük az iskolából történő tanítást.

Edgar **Dalcroze** /1865–1950/ módszerét Dalcroze-euritmia ritmikus tornának nevezzük. A me-rev, szigorú zeneelméleti oktatást szerette volna felváltani mozgással, tornával, énekkel. A zongora improvizálása a mozgással összefügg. A legegyszerűbb mozgás a járás. A tanár rögtönzésére különböző mozdulatokat (lábbal, kézzel) vagy mozdulatlanságot kell végrehajtani. Ez a feladat kisgyerekekre vonatkozik. A hazai tanrendben is használatos a Waldorf iskolákban.¹

Edgar **Willems** /1890–1978/ az ember belső harmóniájára törekedett a zenén keresztül. Céljának tekintette a ritmus, az improvizáció és a hallás, az ének fejlesztését. A zenélésbe, zenehallgatásba bevonta az egész családot. Tanítványainak és szüleiknek feladatként meghatározta, milyen zenét hallgassanak, a felvételt ajándékba adta, és a családok havi rendszerességgel jártak koncertekre a gyerekekkel.²

Carl **Orff** /1852–1982/ módszere a *zenére, mozgásra, improvizálásra* helyezte a fő hangsúlyt, melyen ezen hármas egység harmóniájának megteremtése volt a legfontosabb célja. Külön hangszereket is készített a tanítványai részére, melyeket a Günther-iskolában véglegesítettek, és a mai napig használnak. A hazai zeneoktatásban sűrűn találkozhatunk műveivel és a módszerével is. A legegyszerűbb effekteket is beépítette a zenébe, mint a tapsolást, a csettintést, a has és a comb ütögetését. Ezen effektek használata a gyermekeknél komoly koordinációs nehézséget okozhatnak.³

Orff populáris, játékos, sikerorientált kompozíciókat alkotott.

Zene és tanulás

„A tanulás úgy határozható meg, mint a viselkedés viszonylag állandó megváltozása a gyakorlás eredményeképp; az érésnek (és nem a gyakorlásnak) vagy az élőlény időleges állapotának (fáradtság, droghatás) tulajdonítható viselkedésváltozások nem tartoznak ide. A tanulás egyes esetei azonban nem egyformák.”⁴

5

1 <http://adorate.hu/alternativ-zenepedagogiai-iranyzatok-a-20-szazadi-europaban/>

2 <http://adorate.hu/alternativ-zenepedagogiai-iranyzatok-a-20-szazadi-europaban/>

3 <http://adorate.hu/alternativ-zenepedagogiai-iranyzatok-a-20-szazadi-europaban/>

4 Atkinson (1999): Pszichológia. Osiris. Budapest, . 199. o.

5 www.janus.rtk.pte.hu/tamop/tananyagok/tanulasi_zavarok/a_diszlexia.html

A tanulási folyamatok fajtáiról a tanuláshoz való viszonyulásban eredményezett változása alapján beszélünk:

- Mozgástanulásról: mozgássorok, cselekvések elmélyítése. Ilyen a helyváltoztató mozgás, a helyzetváltoztató mozgás, a manipulációs mozgás.
- Perceptuális tanulásról: gyakorlás révén az észlelésben bekövetkező minőségi változás.
- Verbális tanulásról: az emberi nyelv segítségével sajátítjuk el.

A tanuláshoz ez a három formája gyakran egymásra épülve, egységet alkotva jelenik meg.

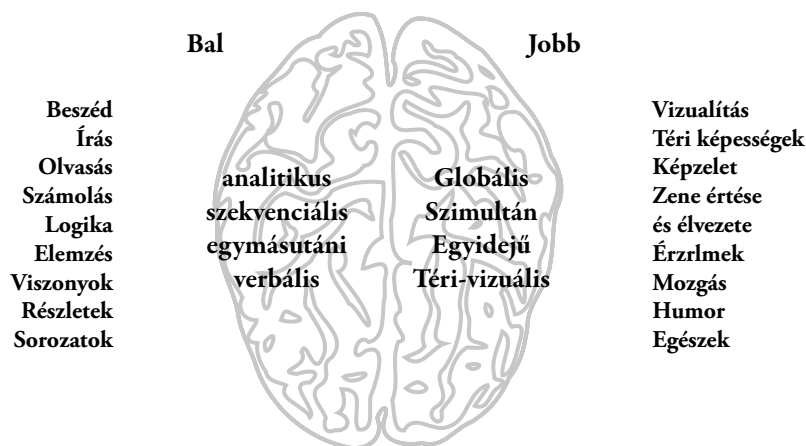
A tanulás elemi formái közül kiemeljük az operáns kondicionálást, melynek kulcsfogalma a megerősítés. Megerősítésnek nevezünk minden olyan eseményt, amely egy adott válasz megjelenési valószínűségét növeli, és ezt a zenetanulás során igen hatékonyan alkalmazhatjuk. Az operáns kondicionálás elvei jól alkalmazhatóak az oktatásban, gyereknevelésben.

A zene alapvető alkotóelemei a következők: ritmus, hang, dallam, harmónia és hangszín. A ritmus a legelső és legalapvetőbb eleme a zenének. Az ősi kultúrákban élő emberek zenéje ritmusból állt. A ritmus az az alkotóelem, amelynek a legerősebb és legközvetlenebb hatása van az ember testére és érzelmeire. Az organikus élet is számos ritmusra épül. Magában a ritmusban meg kell különböztetnünk néhány alkotóelemet: főleg a tempót vagy sebességet, az ütemet vagy leütések számát. Mindegyiknek megvan a saját specifikus hatása, például minél gyorsabb a tempó, annál nagyobb emocionális tenziót eredményez. A lágy nyugtató zene kellemes, hatékony el lazulást biztosít sokkal természetesebb és egészségesebb módon, mint bármelyik kémiai nyugtatószer. A sajátos élnkítő hatásnak, amit a zene kifejt a tudatalattinkra, sok előnyös hatása lehet, pl. serkenetheti a memóriát. Továbbá a zene élnkítheti és facilitálhatja az intellektuális aktivitást, mely kedvez a kreatív inspirációnak is.

Albert Einstein 6 éves korában kezdett el hegedülni, és a zenét későbbi, tudományos munkásságában is felhasználta. A zene segítségével teremtette meg azt a békés állapotot, amely segítette őt a reflexióban. Amikor egy bonyolult problémához érkezett, a zenét hívta segítségül a megoldás megtalálásához. A zene iránti rajongása és tudományos élete teljesen kiegészítette egymást. A zene a hatékony katalizátor szerepét töltötte be a kreatív folyamat elérésében. Sőt, Einstein volt az a tudós, aki kijelentette: „*A képzelet fontosabb, mint a tudás.*”. Platón szerint a gyerekeknek mindenekelőtt zenét kellene tanítani. A tanulásban történő felhasználása egyáltalán nem új gondolat. Már a középkori szerzetesek is felhasználták a zenét a hosszú, spirituális passzusok megtanulásához. Rájöttek ugyanis arra, hogy a zene egy teljesen sajátos állapotba juttatja őket.

A zene szerepe a tanulásban

Dr. Georgi Lozanov szerint a zene három fontos szerepet tölt be azokban a programokban, ahol azt a tanulás meggyorsítására használják fel. Először is segít megnyugodni, testileg és mentálisan is egy ellazultabb állapotba kerülni. Másodszor aktiválja a jobb agyféltekét elősegítve az információ hatékonyabb befogadását. Harmadszor pedig segít, hogy az újonnan befogadott információ könnyebben átkerüljön a hosszú távú emlékezetbe. A zenével társított információfeldolgozásnak elsősorban a tanulási idő enagy-mértékű csökkentésében van a legnagyobb szerepe.

Gyakorlás

Nagy feladat a tanítványt megtanítani gyakorolni. Kezdetben a technikai gyakorlatok játékos elsajátítása lehet a cél. Nehezebb azonban, amikor már a hagyományos, „szürkébb” kotta elsajátítása következik. Gondot okozhat a sor követése, a számolás. Ilyenkor nyugodtan lehet mutatni, hogy hol tart a kottában. Kisebb hiba esetén, a felmondás során ne engedjük megállni a tanítványt! A nehezebb részeket játszassuk körbe-körbe, újra és újra! Az új anyag megtanulását az óra végén hasonlóan kell átvenni. Ezáltal megszokja, hogy nem azt kell gyakorolni, ami megy, hanem azt, ami nem megy. Mutassuk meg és vegyük át, hogy miként gyakoroljon! Szinte minden órán soroljuk el, hogy első a beütés, majd az új lecke, melyet lehet részekben, majd egyben is gyakorolni. Az iskolai házi feladatok között (matematika, történelem) nyugodtan lehet egy kicsit gyakorolni, sőt jót tesz a tanulásnak, mivel nemcsak az iskolai feladatra koncentrálni, hanem más jellegű dolgot is csinálni, mellyel egy-egy tantárgy között van egy kis átvezetés. A rendszerességet, következetességet így hamarabb megszokja a tanuló. Megszokja, hogy az órai, illetve az otthoni munka nem sokban tér el, csak más a minőség. A dicséret, jutalmazás, a csillagos ötös mindig segít a motiválásban. Ne arra legyünk *kíváncsiak*, hogy *mit nem tud a gyermek, hanem arra, hogy mit tud*. A tanár azzal ügyis tisztában van, hogy mit nem tud a tanuló, min kell változtatni, mit kell megerősíteni.

Vegyük figyelembe, hogy a gyerekeknek is lehet nehezebb napjuk, úgy, mint mindenkinek. Ilyenkor nem szabad teljes aktivitással tanítani, jobb eredményt érhetünk el, ha egy kicsit lazább órát tartunk. A tanár is „ember”, szintén lehet fáradt. Nem baj, ha a tanítványnak a gyermek szintjén elmondja, hogy ez miért van így. Sokkal közvetlenebb, családiasabb, humánusabb lehet a tanszak hangulata. Ebből természetesen nem szabad rendszert csinálni. Meg kell tanítani, hogy vannak olyan időszakok, amikor nem fér bele a koncepciónkba a lazítás, mivel fel kell készülni a vizsgára, a koncertre és egyéb fontos eseményre, tehát nem lehet senki álmos, fáradt, gyakorolni kell. A pedagógusnak tudnia kell, hogy amit december és május közepéig nem tanított meg, azt abban a félévben, évben már nem fogja. Ilyenkor a levezetés a legfontosabb ugyanúgy, mint a sportban.

A tanár leleményességén múlik, hogy milyen érzéssel megy a tanítványunk a szünetre. Érdeemes a hangszereket karbantartani, megmutatni, hogy miként lehet egy-egy hangszert megjavítani, behangolni (a dobót is kell), a tanszak kottáit rendezni, ütőhangszeres vagy zenei DVD-t megnézni. Szünetre – főleg a kicsiknek – minimális házi feladatot adjunk! A szintet kell elméletileg fenntartani, mivel ügyis az utolsó napokban, napon fog esetleg gyakorolni.

Oktatás magasabb szinten

A tanításban az időnek nagy szerepe van. Mindig hagyjunk időt az anyag megismerésére, elsajátítására! A ritmusoknak, gyakorlatoknak, technikai gyakorlatoknak, automatikussá kell válniuk, amit mindig elő kell tudni hívni. Szóló darabokban és kamarazenében is egyaránt tudni kell alkalmazni ezeket. A megtanultakat mindig ismételni kell, sokat kell ismeretlen anyagból blattoltatni. Törekedni kell a pozitív élmény, a siker elérésére. A siker, az adrenalin megemelkedése egy leírhatatlan lebegést, eufóriát okoz. Ennek a feldolgozásához legalább akkora segítség kell, mint a kudarc feldolgozásához. A jó tanár egyik ismérve, hogy a kudarc csak rövid ideig hat a gyerekekre.

A következő években a gyermek lelkét, zenei ízlésének fejlesztését, fejlődését kell szem előtt tartani. Ez olyan, mint amikor egy ablakot kitárunk, és szétnézünk. Erre látható egy szép zöld liget szép fákkal, ott egy szürke épület, amarra emberek sétálnak. Tessék választani, merre menjünk! Meg kell ismerni mindegyik oldalt, de nem mindegy, hogy hogyan. A tanár szerepe ebben a választásban nagyon fontos és meghatározó. Elindulhatunk a dallamhangszer, a dobfelszerelés vagy a rudimental dobolás felé. Ezáltal a kamarazenei darabok is magasabb szinten történő tanítása és játéka lehet a cél. Kamarazenében is több lehetőség közül választhatunk, például tradicionális, modern darabok, esetleg átiratok. Legfontosabb, hogy a részt vevő tagok mindig a tudásszintjüknek megfelelő nehézségű szólamot kapjanak, játsszanak. Ebben az esetben mindenki szívesen dolgozik, örömmel vesz részt a próbákon a tanuló és teljes odaadással vesz részt a közösség munkájában is.

A kamarazene megismertetése, oktatása

A társas zenélés elsajátíttatása a tanári munka kiemelkedő feladata, mely az egyik legnehezebb, leglátványosabb és legfontosabb a munkánk során. Mikor is kezdjünk növendékeinkkel „kamarazenélni”? Lehetne mondani, hogy minél korábban, de itt nagyon át kell gondolni és figyelembe kell venni a tanulók tudásszintjét, képességét, időbeosztását.

Az egyéni órák tudásszintje legyen mindig magasabb, mint az a szint, amit az éppen megtanulandó kamaramű igényel! „Könnyebbet jól, mint nehezebbet rosszul.”

Nagy feladat hárul ránk a személyek kiválasztásánál, mivel a tudásszintet kiegyensúlyozottá kell tenni. A másik nehézség, amivel meg kell birkóznunk, az a fegyelem, melyet a csapattól meg kell követelni a produkció érdekében.

A zenemű kiválasztásánál mindig tartsuk be a fokozatosság elvét, és senkit ne állítsunk megoldhatatlan nehézségű feladat elé! Az egyéni órákon megszerzett technikai és zenei tudást a növendék később különböző zenei formációban tudja hasznosítani. A hangsúly a társon, a közösségen van. Egy kicsit olyan ez, mint a biciklizés. Az rendben van, hogy valaki megtanul biciklizni, tudja hajtani, tud egyensúlyozni, de ha bekerül a forgalomba, ott nagyon sokfelé kell figyelni: előre, oldalra, hátra, érezni, hogy mi zajlik körülöttünk, mögöttünk.

És akkor itt vagyunk az egyik legfontosabb kérdésnél, a darabválasztásnál.

A legkisebeknek való ritmikai duókat már kezdő ütőhangszer iskolákban is találunk. (Balázs-Zempléni: Ritmusgyakorlatok kezdőknek)

Ma már sok szép és használható kamarazenei kiadványhoz hozzájuthatunk. Magyar kiadványok a teljesség igénye nélkül: Zempléni László: Triótól az oktettig, Ütőhangszeres kamarazene, Balázs Oszkár: Nyolc trió.

Lényeges része lehet egy tanszak kamarazenei munkájának a tanár saját hangszerelése más hangszeres irodalomból (testre-szabottan) a növendékek életkorának, tudásszintjének, képességeinek megfelelően, vagy esetleg saját ütőhangszeres kompozíciók készítése.

Felfedezhetünk külföldi kiadványokat. Rendelhetünk kottát interneten keresztül is.

Kezdetben két-három főben gondolkodjunk és olyan „kicsi” művekben, amelyekkel az egymásra való figyelmet, alkalmazkodást tudjuk megtanítani. A fentebb említett példa olyan kamarazenélést segítő játék, amellyel hatékonyan lehet játszani és az összeszoktatást is meg lehet vele hatékonyan valósítani. A szólamokat időben adjuk oda megtanulásra, és ezt az órai munka során kérdezzük is ki! A próbák megkezdése előtt ismertetessük a feladatot és a célt, mivel ezzel nagyban befolyásolhatjuk az együttes munkáját. Lehetőség szerint hallgassuk meg a művet és elemezzük is a gyerekekkel! A hangszerek elhelyezését mindig a kottában leírtak szerint tegyük meg, ezzel az eredeti hangzást tudjuk megszoktatni, illetve nagyban segít a szólamok arányainak beállításában. Lehetőség szerint az előírt hangszereken játszunk! A foglalkozás végén mindig foglaljuk össze az aznapi munkát, adjuk elő a darabot akár az átvett részig, megállás nélkül! Ilyenkor hallhatóvá válik, hogy mit csináltunk, mennyi próba kell még, kinek mit kell gyakorolnia. A próbák folyamán mindig figyelni kell arra, hogy dicséréssel, biztatással segítsük, motiváljuk a csapatot.

A fegyelmezés kérdésével óatosan kell bánni, mivel a túlzott szigor nem mindig vezet eredményre. Sokkal fontosabb a jó hangulatú próba. Minden csoportban van egy-két „showman”, aki a munkánkat nagyban befolyásolhatja, pozitív vagy negatív irányba. Kellő odafigyeléssel, ráhatással ezek a gyermekek nagyon hasznos tagjai lehetnek a kamaracsoportnak. A pakolást mindig együtt végezzük, mivel ennek is nagy szerepe van a csapat összetartásában!

Kezdetben az egyik tanítványunkat megbízhatjuk a próba levezetésére úgy, hogy nem szólunk bele a munkájába, csak ha nagyon szükséges. A későbbiekben a gyakorlást önállóan, tanár nélkül is megtartathatják, csak mindig nevezzünk ki egy vezetőt! Ez nagyon hasznos, mivel az előadáson nem vagyunk a színpadon velük, így megtanulják, hogy kire kell figyelni a siker érdekében.

Felkészítés koncertre

A fellépésre, koncertre való felkészítés az egyik legfontosabb tanári munka, mellyel foghatóvá, hallhatóvá tehetjük a munkánkat.

Minden zenésznek, legyen az tanár vagy diák, a legfelemelőbb élmény a koncert. Ezen bemutatjuk a tanultakat, hiszen a gyerekek a szülők, rokonok, tanárok, barátok szeme láttára nőttek fel, fejlődtek kis művészekké. Ilyenkor mindenki izgatott, esetleg ideges, mivel az Ő gyermeke lép föl.

A hónapok alatt megtanult darabok, etűdök, szólók bemutatásához a tanárnak megfeszített munkát kellett végeznie, mert biztos voltak gondok, nehézségek, melyeket meg kellett oldani. Ilyenkor már nem számít, ha év közben voltak megingások, mivel biztos, hogy mindenki a tudásához képest a legjobb, legszebb arcát fogja mutatni. A főpróba sok mindent segít megoldani, mert itt már a koncert menetrendjének begyakorlása a cél. A hangszereket a fellépéshez igazodva helyezzük el, mivel a sok pakolás megtörheti a koncert hangulatát.

Általában a kezdőket szokás előre tenni, és ahogy a nagyobbak következnek, úgy emelkedik az előadott műsorszámok színvonala. Ennél a szempontnál azonban sokkal fontosabb, hogy a műsor ne legyen unalmas. Egy kezdő által játszott etűd után egy zenés mű a közönség számára izgalmasabb, mintha kisdobon játszana négy-öt fellépő. Ha dobfelszerelést is tanítunk, akkor még színesebb lehet a koncert. Természetesen minden szülőnek a legfontosabb a saját gyermeke, aki sosem lehet unalmas, de gondoljunk a többi vendégre is. A próbát tegyük pörgőssé, hogy ne legyen egyhangú, ne fáradjanak el a fellépők! A lámpaláz leküzdését nagyban tudjuk befolyásolni, mivel az anyagot megtanítottuk, többször játszottunk szituációs játékot, melybe belehelyeztük a produkciót, esetleg rögzítettük DVD-re, visszánéztük. A szégyenlősebb gyerekek esetleg nem akarnak fellépni. Ilyenkor nem szabad erőltetni őket. Beszéljük meg a hozzátartozóval a problémát, és találunk rá közösen megoldást! Egyik ilyen lehetőség az, amikor a tanár köszönti a közönséget, és kiviszi magával a gyermeket, majd ezt a konferálás alatt többször megismétli, de mindig dicsérje meg, hogy milyen ügyes. A tanár közben érezni fogja, hogy mikor lazul el annyira, hogy el tudja játszani a darabot. Az sem gond, ha utólag konferáljuk be. Tilos fenyegetni vagy zsarolni! Az a fontos, hogy legyen ott. Gyakran előfordul, hogy magától jelentkezik a gyermek, mivel a barátját, esetleg testvérét látta fellépni. Az is bevált módszer, hogy a szülő beül az órára, és akkor játssza el a darabot a tanuló. Ha az a kifogás, hogy „lát anyu”, álljunk a szülő elé úgy, hogy ne lássa a gyermek, és mondjuk, hogy nem lát téged. De a rutinosabb tanároktól sok praktikat lehet megtanulni és az sem elhanyagolható, ha a saját emlékeinket, élményeinket használjuk föl. Nem szabad elfelejteni, hogy a szülő előtt a legnehezebb fellépni. Világhírű művészek mesélnek erről, és nem egy a mai napig sem lép föl szívesen a szülei előtt.

A darabokat úgy állítsuk össze, hogy minden gyerek biztonságosan eljátszhassa a művet. Ilyenkor nem árt a mércét kissé lejjebb tenni, ezzel nem veszítünk semmit. Nem a legnehezebb művet kell játszani, amelyet tanultunk. Nem szabad túlpróbálni sem a műveket, mert unalmassá válhat a gyerekeknek, így a koncentráció nem biztos, hogy maximális lesz. A koncertet lehetőleg kamarazenével fejezzük be, mivel ebben szerepel a legtöbb tanítvány! Lehetséges több kamaracsoport is, egy „kicsi” és egy „nagy”. Ebben minden gyermek szívesen részt vesz, még az is, aki nem akar szólóban fellépni. Praktikus azért is, mert nem mennek el a szülők a gyermekük szóló fellépése után. A próbán minden mozdulatot, meghajlást vegyünk át, mert amit nem próbáltunk el, az nem fog menni a koncerten sem. Ez könnyű feladat, mert a főpróbán jelen van minden fellépő és a közönséget tudjuk imitálni. Feltétlenül minden fellépőnek gratuláljunk, mindenkit dicsérjünk meg a közönség előtt, és köszönjük meg a szülőknek is a segítséget, a részvételt.

Ilyenkor lehetséges egy kis tanszaki buli, melyen mindenki egy kicsit lazíthat, a szülők beszélgethetnek egymással, a tapasztalatukat ki tudják cserélni, és a tanárral is tudnak konzultálni gyermekükről oldottabb légkörben.

A koncertről készítsünk felvételt, melyet hazavihetnek a gyerekek, és amit tudunk elemezni!

A legközelebbi órát személyes dicsérlettel, gratulálással kezdjük! Ne a hibákkal kezdjük az elemzést, hanem a jót mondjuk el! Az esetleges hibát, amit a tanítvány elmond, nem kell szigorúan venni, inkább jó hangulattal menjen haza, sem mint szomorúan, mivel ez a legközelebbi hangversenyre rányomhatja a bélyegét.

Az alapfokú zeneiskolában havi jegyet kell adnunk, amely mindig az adott hónapra kell, hogy vonatkozzon. Kezdő tanulónál, kicsiknél mondjuk el, hogy miért kapta éppen azt az osztályzatot a hangszerturnusra és a szorgalomra! A későbbiekben már a 10-11 évesek a megbeszélés alkalmával magukat értékeljék és utána osztályozzák is magukat! A jegyet mi adjuk, tehát mi is mondjuk el a miérteket, lehetőleg felfelé kerekítve. A realitást mindig tartsuk be, mert például ha valaki tanulmányai során végig jeles, és az utolsó pillanatban zenei pályára szeretne menni, nem mondhatjuk azt, hogy az „másmilyen” ötös. Kicsiknél általában ötöst szoktunk adni. Ha figyelmeztetni szeretnénk, akkor a szorgalmi jegy legyen négyes! A havi jegyek csak tájékoztató jellegűek, melyek a tanítvány szüleinek szólnak. Az osztályzást ne a többi tanulóhoz viszonyítsuk, hanem mindenkit a saját képessége, szorgalma szerint értékeljünk! A vizsgán ezeknek a jegyeknek kell dominálniuk. Egy rosszabbul sikerült vizsga nem ronthatja le az éves munkát. Általában közepes osztályzatot kirívó esetben szoktunk adni. Ebben az esetben a szülővel feltétlenül beszéljünk, mert ilyenkor tudhatunk meg sok mindent. Nem kell mindenkit erőltetni az ütőhangszerekre, így javasoljunk esetleg egy másik tanszakot. A színvonalból sosem szabad engedni azért, hogy több tanítványunk legyen. Rövidtávon lehet, hogy kifizetődő, de hosszú távon semmiképp sem járható ez az út, mivel becsapjuk a gyereket, a szülőt és saját magunkat is. Egy gyerek azért ne járjon ütőhangszeres órára, hogy vigyázzunk rá az iskola után, mert a szülei dolgoznak, sokkal jobb, ha valami olyan szakkört keres a szülő, ami érdekli is a tanulót.

Felkészítés a vizsgára

Mivel egész évben dolgoztunk, a leckéket több-kevesebb sikerrel megtanulta a gyerek, így csak ismételni kell az elvégzett anyagot. A vizsgaanyagot célszerű közösen kiválasztani. Nem az a cél, hogy rosszabb jegyet kapjon a tanítványunk. A vizsgadarabot a félévi vagy az egész éves anyagból kell kiválasztani azon a hangszeren, hangszereken, melyeken tanult. Szintén érdemes a vizsgát elpróbálni. Dallamhangszeren történő játék előtt nem árt a főpróbán abban a cipőben játszani, amelyben a vizsgán, fellépésen, mert a cipő nagysága befolyásolhatja a játékot, de például a zakó uja is tudhat meglepetést okozni. Figyeljünk arra, hogy fölösleges stressz ne érje a tanulót! Ha kellően felkészítjük a gyereket a vizsgaszituációra, nem érheti semmi meglepetés a vizsgázót. A vizsga nem lehet élet-halál kérdése, ez egy szükséges értékelés. A vizsga szó már stresszelheti a gyereket, sokszor blokkolhatja is. Nem is lehet egy alkalomból messzemenő következtetést levonni és ennek alapján osztályozni.

Minden esetben beszéljük meg a vizsgajegyet a tanulóval, legyen az bármilyen! Ebben az esetben is fontos a dicséret az érdemjegy szerint, de a kritika zárása pozitív legyen! Ha az elvégzett anyagmennyiség túl kevés, vagy a vizsga nem sikerült a tanszaknak, akkor magunkban is érdemes hibát keresni.

Az év értékelése

Az év végi vizsga eredményét, az osztályzatot mindig értékeljük együtt a tanítvánnyal, de ne a többiek előtt! Beszéljük át, hogy mi volt jó, mit kellene másként csinálni, mivel tudna több lenni a gyermek, mi az, amit az elkövetkező tanévben tanulni fog. Az eredménytől függetlenül gratuláljunk az egész éves munkájához, dicsérjük meg!

Az értékelést a tanár tegye meg a saját munkájával kapcsolatban is! Gondolkozzon el egy sikertelen fellépés, vizsga okáról, a tanítványokról, esetleg egy tanítványról, hogy miért nem sikerült elérni a kitűzött célt! Lehetséges, hogy bennünk van a hiba, esetleg a szülő nem támogatja a gyermekét valamiért, vagy túlterhelte, esetleg magas mércét állítottak fel otthon, ezért a túlzott elvárás blokkolja. A probléma okait csak akkor tudjuk megtalálni, ha az egész éves munkánkat analizáljuk, kritikusan szemléljük. Ilyenkor szükséges, hogy felállítsunk előre egy elméleti anyagot, melyet az elkövetkező tanévben oktatni szeretnénk. Ezt le kell írni, mivel a nyári szünet hosszú. Használjuk ki az időt! A szünetben a tanárnak is több ideje van, hogy lehetőséget találjon az újabb anyagok megismerésére, kipróbálására. A nyári szünet arra is jó, hogy kollégák-

kal találkozunk, tapasztalatot cseréljünk. Javasolt az év végi értékelést megismételni a tanév kezdetén is, mivel ekkorra sok mindenről változhat a véleményünk, másként láthatunk egy-két problémát, esetleg gyereket. A tanítás nem ér véget a tanév zárásával, és nem szeptemberben az első órával kezdődik el.

Felkészítés a felvételre

Minél korábban megtudjuk, hogy a növendékünk zenei pályára szeretne menni, annál könnyebb dolgunk van. Az a diák, aki korán választja ezt a szakmát, mindig egy kicsit fanatikus, és nem engedi magát eltéríteni.

A legfontosabb információ az, hogy hová felvételizik a gyerek, és ott mi a követelmény. A tanár kötelessége elsősorban megtudni a felvételi anyagot. Ilyenkor nem árt ismerni a leendő szaktanárt, konzultálni vele a tanítványunkról. A felvételhez szükséges anyagot legkésőbb szeptemberben már el kell kezdeni, mivel általában év közben lehet egy meghallgatás, melyet a szaktanárral tudunk egyeztetni. Felvételi vizsga előtt szintén lehetséges egy előfelvételi is. A munkánkat ez alapján kell beosztani úgy, hogy a darabokat el tudjuk tenni pihenni, érni.

Általában a középiskolai hangszeres felvételre kisdobbal és a dallamhangszerrel kell felkészülni. Szabadon választott művet is szoktak kérni, de az ne legyen olyan nehézségi fokú, hogy a tanuló csak arra koncentráljon egész évben! Nem az anyag nehézsége végett fogja felvenni, vagy elutasítani a szaktanár. A fogadó szaktanár vélhetőleg versenyen, koncerten hallhatta, láthatta a tanulót, ezért elsősorban a muzikalitás, a zenei kifejezőmód, az ütéstechnika az, ami a sikeres felvételt garantálhatja. A felvételi anyagot lehetőleg minden koncerten, fellépésen játszassuk el a diákkal, rögzítsük DVD-re, elemezzük, esetleg a zeneiskola tanárainak is mutassuk be a műveket, kérjük ki véleményüket! Az órákon sűrűn blattoltassuk úgy dallamhangszeren, mint kisdobon. A tanítványt az utolsó napokban már nem szabad fölöslegesen fárasztani, esetleg más zenei instrukcióval ellátni. Lehetőség szerint a felvételt megelőző nap ne menjen iskolába, de zeneiskolába se – ha eddig nem tanulta meg az anyagot, már nem fogja – pihenjen, kapcsolódjon ki lehetőség szerint.

A megérkezéskor ne a darabok eljátszása legyen az első! Próbáljuk meg komfortossá tenni a helyszínt és a légkört. Nyugodtan üssön be, szokja meg az idegen környezetet és a számára szokatlan hangszereket is, mivel dallamhangszer általában nem szoktunk magunkkal vinni felvételre. Optimális esetben vigyünk magunkkal a már megszokott hangszerünket, ami egy kisdob esetén nem lehet nagy akadály. Az eljátszandó darabokat lassan játssza át, esetleg a nehezebb részeket többször is! Ilyenkor már ne stresszeljünk se magunkat, se a tanítványt! Az instrukciók legyenek megnyugtatóak, melyekkel a hangulatot oldjuk! Semmiképp nem láthatja rajtunk az izgalom legkisebb jelét sem. A meghallgatások során tájékoztassuk a leendő tanárt a diákról, a végzett anyagról, és minden olyan dologról, mely segíti a további munkáját!

Felvételi után esetleg konzultálhatunk a szaktanárral. Mi csak a személyes véleményünket mondjuk el a tanítványunknak. Természetesen a mi kötelességünk megnyugtítani és a lehetőségeken belül dicsérni. Óvakodjunk attól, hogy másik felvételizőssel összehasonlítsuk, esetleg kritikát mondjunk a másikról, vagy tanáráról. Végzetes hiba lehet, ha az eredményt borítékoljuk. Hagyjuk a tanítványt megnyugodni, vezesse le a feszültséget, dolgozza fel az eseményeket! Ilyenkor elmehetünk vele cukrászdába, esetleg ebédelni, de a felvételiiről lehetőleg ne beszéljünk. Ha a szülő is jelen van, nagyon óvatosan fogalmazzunk, mivel az elmondottaknak következménye lehet.

A szülő és a tanár kapcsolata

A beiratkozás alkalmával már sok információt megtudhatunk a szülőről, a családról. Ilyenkor elhangozhat a család zenei orientáltsága. A leggyakoribb, hogy a szülő nem ért a zenéhez, de mindig szeretett volna valamilyen hangszeren játszani, esetleg megpróbálta, de nem ért el eredményeket, és abbahagyta. Ebben az esetben nagyon valószínű, hogy támogatja gyermekét, bennünket és segíti a munkánkat. A leggyakoribb kérdés az, hogy a szülő mit tud segíteni gyermekének a tanulásban. Ne halmozzuk el a szülőt feladatokkal, oldjuk meg mi a problémákat, és elég, ha a szülő csak a gyermek otthoni munkájára figyel oda, esetleg megkérdezi, hogy gyakorolt-e. Mindenki dolgozik, nem szükséges a gyerekkel leülni és meghallgatni a feladatokat.

Nehezebb, ha a szülő elzárkózik, és mindent a tanárra bíz. Ebben az esetben ne próbálkozzunk feladatot adni neki, ne kérjünk, mivel lehetséges, hogy túlzottan zárkózott, vagy esetleg gondja van! Az első fellépésen ezek a problémák meg szoktak oldódni. Ritkán, de előfordul az a típusú szülő is, aki mindent tud, esetleg már járt dobolni, játszott valamilyen zenekarban, de már nem gyakorló zenész. A gondot az jelenti, hogy ő valamikor megtanult valamilyen szinten dobolni, lehet, hogy a kottát sem ismeri, de a tanácsaival sokat árthat, mindenbe beleszól, úgy a módszerbe, mint a kotta- és darabválasztásba, tanítási módszerünkbe. Legegyszerűbb leszerelni, ha közöljük, hogy nekünk ez a szakmánk, nyugodtan bízva ránk gyermekét, mi gyakorló zenészek vagyunk.

Az évek alatt, ha a tanár jól végzi munkáját, közeli kapcsolat alakulhat ki tanár és szülő között. Ekkor már kérhetünk segítséget a hangszerek elszállításában, esetleg a gyerekek utaztatásában. Egy jó szülői csapat sokat segíthet a tanszak életében. A tanszaki bulin esetleg ezt meg is tudjuk alapozni.

A család és az iskola

Gyakran találkozunk pedagógusként az úgynevezett „csonka” családban nevelkedő gyermekkel. A csonka család fogalma régen az elvált szülők elnevezése volt, de ma ebbe a fogalomkörbe tartozik az is, aki kora reggeltől késő estig dolgozik, vagy külföldön vállalt munkát, és több hét után jön haza a családhoz. Ilyenkor a szülő hiánya nagyon sok bonyodalmat okozhat. A gyermek fáradtabb, álmosabb a kelleténél, dekoncentráltabb, motiválatlan, semmi sem érdekli, esetleg cinikus, szentelen. Nagyon nehéz és komoly felkészülést igényel az, hogy a tanár külső jegyekből mindezt észrevegye. Ilyenkor a szülővel, szülőkkel akár külön-külön is meg kell beszélni a problémát és meg kell próbálni orvosolni a gyermek érdekében.

A kettős nevelés megzavarja a gyereket, mivel egyik szülő mást enged meg neki, mint a másik. A gyerekek ezt nagyon jól kihasználják, és vissza is élnek vele. Ha ebbe még a nagyszülők is becsúsznak, akkor már lehet, hogy segítséget kell kérni nevelési tanácsadótól. Hasonló problémát okozhat a családban történő veszekedés is, melyet lát, vagy hall a gyermek.

Optimális esetben tudnunk kell kezelni az ilyen jellegű problémát. Sosem szabad egyik szülő pártjára sem állni. Az ilyen tanítványhoz még nagyobb türelemmel, megértéssel kell hozzáállni. Sokszor a szülők ezeket a problémákat nem látják, vagy nem akarják látni. A gyermeket sajnálni nem kell, és nem kell éreztetni vele, hogy mi tudjuk a gondokat. Általában a következetesség, mely nem egyenlő a szigorral, hatásos lehet. Nem elég a gyermekkel foglalkozni, néha a szülőkkel is kell a tanítványunk érdekében. A legtöbb problémát az óráról való késés, illetve a gyakorlás hiánya okozza. Ha türelmesek vagyunk, ez sem jelenthet megoldhatatlan feladatot. Egy kicsit pszichológusnak, szociológusnak is kell lennünk. A gyermekért lehetőség szerint mindent meg kell tennie a tanárnak. Lehetnek a tanszakon rendkívüli problémák, melyekre azonnal reagálni kell. Az ilyen esetben az iskola vezetését is be kell vonni.

A további fontos dolog, hogy informálódjunk a tanítvány elképzeléséről, és a nagy kérdésre választ kapjunk, főleg ha zenei pályára szeretne menni: „Mi szeretnél lenni?” A munka folyamán már sokszor érezhattuk, ha a zenei pálya iránt érdeklődik a gyermek. Ilyenkor korának megfelelően el kell mesélni a szakma szépségét, de a negatívumokat is. A tanítványnak nem lehet, és nem is szabad olyat mondani, hogy anyagilag nem jó választás a pedagógusi pálya. Ezt ugyan hallhatja a médiából, a családban, de mi ilyennel ne befolyásoljuk. A tanárnak nem az a szerepe, hogy eldöntse, kiből mi legyen, hanem az, hogy felkészítse a tanulót a választott szakmára. Őszintén el kell mondani a szülőnek, hogy alkalmas-e a tanítvány zenei pályára, és ha nem, akkor miért nem. Nem szabad csak azért ötöst adni, hogy a tanszak átlaga jobb legyen. Zenei pályára irányítás esetén „B” tagozatosnak kell lennie a zeneiskolában, ami magasabb óraszámot jár. Nem árt felvenni a kapcsolatot a szaktanárral, akihez felvételizni visszük a gyereket. A felvételi anyag megismerése is nagyon fontos, melyről illik naprakésznek lenni.

Kapcsolat a középiskolás, egyetemista tanítványunkkal

Nagyon fontos a szakmában lévő volt tanítványunkkal, tanítványainkkal fenntartani a kapcsolatot. A jelenlegi tanítványaink is sokat profitálhatnak belőle. A fellépés, a zenélés öröme, a rutinszerzés a meghívott vendégnek is hasznos lehet, mivel tapasztalatával segíthet a gyerekeknek. Egy-egy hangversenyen való részvételével a diákok láthatják, hallhatják a magasabb szintű zenélést, esetleg egy közös számmal motiválhatjuk őket, informálódhatnak a zenei pálya rejtelméről.

Számunkra is hasznos lehet a kapcsolattartás, mivel jobban megismerhetjük közvetve a tanárát, módszereit és repertoárját. Az évek folyamán sokat fejlődik a szakma, a most szakiskolában játszott művet lehet, hogy egy-két év múlva már mi is taníthatjuk. 30-40-éve a diplomahangverseny anyaga volt például Mozart Török indulója vagy Bach Badinerie-je, melyeket már a szakiskolai felvételin sem szoktak játszani. Abban az időben ezek a művek diplomát jelentettek.

További lehetőségek

Szinte naponta jelennek meg újabb és újabb zeneművek. Mit fognak játszani az ütősök 30-40 év múlva? A zsűri egy televíziós vetélkedőn a 80-as években a négy-verőzésre azt mondta, hogy cirkuszi mutatvány, most már 6 verős művek is léteznek. Ekkor már Musser, Keiko, Abe vagy Lionel Hampton – lehetne tovább sorolni – már komoly négyverős műveket írtak, játszottak. Nálunk jelenleg is sok tanár ódzkodik a négy-verő tanításától és ezen zeneművek tanításától. Kifogásokat keresnek (kicsi a kezed, magas a hangszer, ehhez speciális ütő kell). A zongora, hegedű, – de sorolhatnám tovább –, irodalma nagyon gazdag, rengeteg kotta készül a mai napig, az ütőhangszerek kottairodalma ennek csak a töredéke, de itt is nagy a fejlődés, mivel újra felfedezik a zeneszerzők a „legősibb” hangszercsaládot.

Az embereknek egyre színesebb, látványosabb produkciókra van szüksége, ezt sokszor látványelemmel, effektussokkal érik el. Világunk tele van ritmussal, sokszor olyanval, melyet észre sem veszünk, pedig mindig halljuk, de nem figyelünk rá. Ilyen a Street music műfaja is (Stomp).

A zeneiskolák nagy problémája az ütős hangszerpark. Kis kutatással könnyen beszerezhetünk olyan zeneműveket a hazai és a külföldi piacon, amelyekhez nem kell drága hangszer, hisz vödörrel, söprűvel, két bottal, nejlonzacskóval, fékdobbal komoly zeneműveket lehet előadni, melyek a közönséget is lekötik. De magunk is írhatunk zeneműveket, ezzel is kipróbálhatjuk tudásunkat és szakmailag is fejlődünk. Sokan kísérleteznek például újabb és újabb hangszerek feltalálásával. A gyerekekkel együtt mi is megpróbálhatunk új hangszereket készíteni. Egy papírhengerből (szőnyeget tekernek rá) készíthetünk dobot, kupakokból csörgőt, de ebből a hengerből verőtokot is készíthetünk, és lehetne még sorolni. Ezek filléres dolgok, könnyen megvalósíthatók.

Szinte minden rajtunk, tanárokon múlik. Kell egy kis kreativitás, fantázia, de legfőképp akarat. Minél színesebben tanítunk, annál több tanítványunk lesz, és ezt viszik tovább akkor is, ha nem lesznek zenészek. Nemegyszer lehet hallani, hogy milyen élmények, hatások érték zenetanulás közben a volt diákokat, akik már lehet, hogy maguk is szülők.

Vannak olyan hangszerek, amelyeknek a szakszerű használatát nem ismerjük, mivel nem tanultuk. Ne szégyelljük megkérdezni, továbbképzésekre, kurzusokra menni, hisz tanulni mindig lehet és kell is. A tanítványainkat is elvihetjük magunkkal, esetleg nyáron elküldjük táborba őket, ahol szakemberektől tudnak tanulni, arról nem is beszélve, hogy velük hasonló korú ütős gyerekekkel ismerkedhetnek meg. Az ilyen táborokban általában magasan kvalifikált tanárok, művészek vezetik a foglalkozásokat és ez gyerekeink zenei pályafutását és karrierjüket is nagyban befolyásolhatja.

Tanításmódszertan

Az első találkozási alkalomnak három fő típusa van:

1. Beiratkozás, felvételi
2. Tanszak átvétele /nyugdíj stb./
3. Helyettesítés

Beiratkozás, felvételi

A legjobb az, ha már kialakult tanszakra jelentkezik a tanuló. Ebben az esetben valószínű, hogy hallott már rólunk, munkánkról, eredményeinkről, esetleg látta a tanítványainkat, ajánlottak bennünket, vagy egyszerűen dobolni, marimbázní szeretne. Alapfokú zeneiskolákban lehetséges, hogy meghallgatás, felvételi előzi meg a beiratkozást. Itt általában a tanuló hallását és ritmusérzékét mérik fel, így énekelni kell, és egy-két rövidebb ritmusgyakorlatot visszatapsolni. A beiratkozás ritkább esetben a tanév kezdetén, vagy esetleg év közben is megtörténhet. Ilyenkor a tanuló a szülővel együtt szokott megjelenni, így az első találkozásnál is. Próbáljuk meg oldani az első találkozással járó, izgalommal telt alkalmat, például mutassuk be a hangszereket, szólaltassuk meg azokat. Természetesen a leendő diák is próbálja ki, beszéljünk a hangszerekről, keltsük fel az érdeklődését! Vigyázzunk a hangszer megszólaltatásával, mert esetleg a túlzott hanghatás megrémísztheti, elijesztheti a gyerekeket!

A teremben általában a legtöbb hangszer látható, megfogható helyen van, így könnyű dolgunk lehet, mivel a látvány elvarázsolhatja a leendő tanítványt és a szülőt is. Előfordulhat, hogy nem tudunk kommunikálni a gyerekekkel, nem hajlandó a hangszer megszólaltatni. Ennek több oka is lehet. Ilyenkor próbáljuk meg kideríteni, meg tudni mi ennek az oka, háttere. Sokszor segíthet, ha kettesben maradunk a gyermekkel. Előfordulhat, hogy zavarban van, esetleg megijedt a nagy hangszerektől, vagy csak a szülő szeretné „erőltetni” az ütőhangszeren való tanulást. Minden problémát meg tudunk oldani, ha a gyereket az első időkben kellően motiváljuk, szeretetteljes légkörben ismertetjük meg vele a hangszereket.

Tudjunk meg minél többet a gyermekről, amely a későbbiekben tanítását segítheti! Ismerjük meg, hogy melyik keze a domináns, mi a hobbi, sportol-e, esetleg van-e valamilyen krónikus betegsége (mozgásbeli akadályozottság), felmerül-e esetében a hiperaktivitás, esetleg más tanulási probléma!

A legtöbb szülő általában elmeséli, hogy a gyermeke már piciként táncolt a zenére, vagy a lakásban mindenből „dobfelszerelést épített”, így ő úgy gondolja, hogy a gyermeke tehetséges. Ilyenkor legyünk diplomatikusak, hiszen az előbb említett cselekvések életkori sajátosságai a gyermeknek, illetve a média, mely már ilyenkor jelen van a gyermek életében, zúdítt rá a zenei ingereket, melyeket szívesen utánoz a kisgyermek.

Minden kornak megvannak a maga divatos hangszerei. Évtizedek óta ilyen a zongora, a gitár, a dob-felszerelés. (Sajnos, ezért több tanszak nehézségekkel küzd, hogy tanulókat vegyen fel, akár el is sorvadhat az intézményen belül.) A szülő a gyermekét, azaz a leendő tanítványt azonnal dob-felszereléshez szeretné ültetni, mivel neki esetleg nem sikerült zeneiskolába járni, vagy a dobolásra nem volt alkalma. A szülő a meg nem valósult álmát szeretné gyermekén keresztül pótolni.

Az ütőhangszerek családja a legősibb és az egyik legváltozatosabb hangszercsalád. Ezeknek a hangszereknek a megszólaltatásához, bár mindenkinek a génjeiben van a ritmus, mégis fejlett képességek és sok tanulás szükséges. Senki sem gondolja, hogy mennyi minden kell ahhoz, hogy valaki kisdobon, marimbán, üstdobon, dob-felszerelésen játsszon, esetleg zenekarban, vagy éppen önállóan, szólístaként fellépjen. Gyakran előfordul, hogy úgy jön be egy-egy gyermek, hogy azonnal tanítsunk meg neki egy kompozíciót, mivel neki zenekara van és fellépésük lesz. Ilyenkor diplomatikusan, szépen elmagyarázva, esetleg megmutatva bebizonyíthatjuk, hogy ez nem fog ilyen ütemben menni.

Előfordulhat, hogy pl. laterális problémával, tanulási zavarral (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia), figyelemzavarral, hiperaktivitással küzdő gyermekkel jelentkezik a szülő. Szerencsés esetben tudatosan fordulnak a zenetanulás felé a zene fejlesztő hatása miatt, míg más esetben előfordulhat, hogy mi magunk veszünk észre „problémára” utaló jeleket. Ilyen esetekben célszerű a szülővel konzultálni és szakember

(gyógypedagógus, pszichológus) tanácsát, segítségét kérni. Az ütőhangszer oktatás az egyik legjobb terápiás hatású fejlesztő foglalkozás, mivel a függetlenítés, kéz-láb koordinációk, az automatizmusok nagyban hozzájárulhatnak a problémák enyhítéséhez, javításához. Tehát nem elég csak pedagógusnak, de egy kicsit segítő szakembernek, illetve szociológusnak is kell lenni.

A megbeszélés végén mondjuk el a szülőnek, hogy milyen tárgyi, illetve anyagi feltételei vannak az oktatásnak. Az esetleges eszközbeszerzéshez (hangszer, kotta, kiegészítők) nyújtunk segítséget! Ne vessünk meg előre olyan tárgyi eszközt, amely esetleg majd a későbbi oktatáshoz kell. Először csak a legszükségesebb dolgok beszerzését egyeztessük: ilyen a dobverő, a kotta, az ellenőrző. Csak azt a kottát vessünk meg, amelyik a kezdéshez szükséges. A megbeszélés végén kérdezzük meg a szülőt, gyermeket, hogy mi az elképzelésük, hangolódjunk egymásra az elvárások tekintetében. Ne vetítsünk előre illúziókat, legyünk realisak!

Tanszak átvétele

A legnehezebb feladat az, amikor egy egész tanszakot kell átvenni. Lehetőség szerint ebben az esetben menjünk el az iskolába, a régi tanár mutasson be a leendő tanítványoknak minket! Tájékozódjunk az intézmény jelenéről és jövőbeni elképzeléseiről, lehetőségeiről, kérjünk információt a vezetőtől, a szaktanártól, esetleg a többi tanártól. (például a szolfézs tanártól) Ha van rá lehetőségünk, menjünk el több órára, esetleg vizsgára, fellépésre, mivel nekünk kell majd alkalmazkodni, „megszokni”, később irányítani a tanszakot.

A legjobb, ha feljegyzéseket készítünk a látottakról és a megbeszélte részletekről, így a tanítás megkezdésére már felkészülten tudunk megjelenni. Ha nem sikerülne az előző pedagógus segítségével megismerkedni a leendő tanítványokkal, abban az esetben óvatosan informálódjunk, mivel minden átállás, változás „traumát” okozhat a tanítványoknak. Gondolom, mindenki emlékszik az iskolai tanulmányai során arra, amikor egy-egy tanár elbúcsúzott az osztálytól, és valaki más lépett a helyébe. A legtöbbször sajnáltuk, de volt olyan is, akinek örültünk. Azonban mindig a változást vártuk, figyeltük, vajon mi lesz más. Az átálláshoz sok idő kellett, mivel meg kellett szokni a tanár stílusát, szokásait, elvárásait.

Több fiatal kolléga az első alkalommal megpróbál mindent megváltoztatni. Mindez nem ajánlott, sőt tovább megyek: vallom, hogy **szigorúan tilos!** Csak kis lépésekkel haladjunk, mivel még nem ismerjük kellőképpen a gyerekeket, a tanszakot. Próbáljuk meg elfogadni, hogy a régi tanár jól végezte a munkáját, hiszen felépített egy tanszakot, működtetett, esetleg versenyekre készített fel, zenei pályára irányított, eredményeket ért el a tanulóival. Ne sietessünk semmit a kezdetekkor, ne legyünk türelmetlenek! Előfordulhat, hogy ha ezeket a szabályokat nem tartjuk be, akkor több tanítvány kiiratkozik, mivel a változás túl gyors számukra.

Minden esetben fontos megismerni a tanítványokat, a végzett anyagot, az érdeklődési területüket, hobbijukat, milyen zenét szeretnek, mit hallgatnak szívesen. Tudjuk meg, mi a gyermek szándéka a zene-tanulással! Próbáljunk meg találkozni minél többször a szülőkkel és informálódni a tanítványokról! Ilyenkor mondjuk el azt is, mit szeretnénk csinálni, mik az elképzeléseink a jövőről.

Megtudhatjuk (nagyon *fontos*), hogy ők mit szeretnének másként csinálni. Az átvett tanszak esetén több olyan kamasz gyermek lehet, akit a klasszikus zene nem annyira érdekel, vagy a klasszikus ütőhangszert nem szeretné folytatni. Ebben az esetben a tanárnak át kell gondolnia, hogy mit tesz, hiszen hozzá a diák nem ragaszkodik annyira, mint az előző tanárhoz, tehát könnyebben vált, vagy esetleg befejezi a zenei tanulmányait. Előfordulhat, hogy a tanítvány és a „kezdő” tanár között a korkülönbség nagyon kicsi. Felmerülhet a tegezés problémája. Mi a helyes? A válasz részéről az, hogy erre nincs megfelelő recept. A legfontosabb az, hogy a tiszteletet megkapjuk, illetve megadjuk. A tiszteletet nem elég megkövetelnünk, tenni kell érte. Mindezt kizárólagosan cselekedeteinkkel, viselkedésünkkel, tudásunkkal tudjuk megszerezni és megtartani. A gyermekek véletlenül is letegezhetnek bennünket. Ezzel nem kell nagyon foglalkozni, hisz ahogy nőnek, az iskolában, otthon úgyis megtanulják a viselkedési normákat.

Helyettesítés

Helyettesítés esetén körültekintően nyúljunk bele a tanszak életébe, mivel mi csak „alkalmi” tanárok vagyunk. Nagyon fontos, hogy ne áskálódjunk, ne tegyünk keresztbe a kollégáknak! Próbáljunk meg az eredeti tanár felfogásában tanítani! Ne tegyünk olyat, amit nem beszéltünk meg! Ha többször kérnek fel helyettesítésre, akkor nem árt, ha kicsit megismerjük a tanszakot, a gyerekeket.

Tanításmódszertan

Mit tanítsunk?

„A világ felgyorsult, nekünk egy dolgunk van, megpróbálni követni a gyerekeket.”

Ronald Johnson

A fenti mondatot sokáig nem értettem, vagy nem akartam érteni. Ma már tisztában vagyok vele, mivel a világ olyan szédületes technikai átalakuláson ment át és megy át jelenleg is, hogy ezt nehezen lehet követni. A gyerekek játszva ismerik meg és tanulják meg a legújabb technikai vívmányokat, csodákat. Az a tanítvány, aki unatkozik az órán, hamar abbahagyja a zenetanulást. A tanításban is sok technikai találmány jelent meg, mint például az elektromos dobok, adathordozók, zenelejátszók vagy az internet lehetőségei. Ezek mind a tanárok, mind a gyerekek rendelkezésére állnak. Ma már nem ritkaság, hogy a tanítvány „rendel”. Megnézi, letölti az internetről a számára elméletileg megfelelő művet, melyet szeretne megtanulni, eljátszani. Ilyenkor két dolgot tehetünk: vagy elfogadjuk és foglalkozunk az adott zenével, ha rendelkezünk a kottával, vagy elmagyarázzuk, hogy miért nem akarunk ezzel foglalkozni, miért nem javasoljuk. Nem lehet mindig visszautasítani, mivel a tanterv lehetőséget ad arra, hogy az összes ütőhangszert tanítsuk. A kottakiadók már a kották mellé CD-t is készítenek, mellyel a kíséretet és az eredeti számot is feljátszák, ezzel nagy segítséget adhatnak a tanuláshoz, tanításhoz. A könnyűzenei kották napjainkban – főleg dobfelszerelésen – már szinte csak így jelennek meg. Korábban egy-egy zeneművet kísérletezéssel, esetleg külföldi turnén meghallgatva lehetett megtanulni. Ma az interneten szinte minden megtalálható.

A zeneiskolának van saját kottatára, minden tanárnak van repertoár ismerete, melynek segítségével meg tudja kezdeni a szakmai munkát. Ezt természetesen mindig frissíteni, aktualizálni kell, újabb és újabb darabokkal kell bővíteni mind a hazai, mind a külföldi kiadványok tekintetében. Csak olyan kottát vásároljunk meg, amely meghallgatható, megnevezhető! Kérjünk a kollégáktól segítséget, esetleg kérjük ki a véleményüket a megvásárolandó zeneműről! Csak zeneileg magas minőségű kottákkal szélesítsük repertoárunkat!

A mai kor elvárásainak megfelelően már alapfokon is magas szinten kell kisdobolni, dallamhangszeren, üstdobon és kiegészítő hangszereken játszani. A klasszikus oktatás már más hangszerrel is kibővült, így például a dobfelszereléssel. A zeneiskolákban több helyen már jazzdob tanszak is létezik alapfokon, így akár két tanár is taníthat egy tanítványt egy időben. Meg kell tanulni a helyes verőfogást, a testtartást, a hangszer optimális magasságának beállítását, a hangszerek megszólaltatását. Ismerni kell a kottát és a zeneelméletet. Mivel az ütőhangszerek családja sok hangszerből áll, ezért a tanulási folyamat hosszú időt vesz igénybe. Nem jó az a módszer, ha egy kottát éveig tanítunk egy gyereknek, mert lehet, hogy nem érti, vagy már megtanulta kívülről. Sajnos kisdobiskolából kevés a magyar kiadás. Így külföldi kottákat is be kell ahhoz szerezni, hogy magas szinten tudjunk tanítani.

A **kisdobolás** két nagy táborra osztható. Az egyik a klasszikus, a másik a rudimental. Ezeket elméletileg *egyemangian* kellene kezelni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy kezdetben a rudimental könnyebb és a fejlődés látványosabb. Aki rudimental-lal kezd, annak könnyebb a klasszikus kisdobolás elsajátítása. *A rudimental nem technika*, jelentése: alapütés (*svájci eredetű*). Elméletileg 26 alapütés létezik, mely az évek alatt bővült. Napjainkban vita van arról, hogy mennyi van ezekből az alapütésekből. Az 1500-as években, amikor a katonaság révén elterjedt, még nem volt kotta, és nem tudtak kottát olvasni, így az alapütéseket rakták össze különböző sorrendekbe. Sajnos, hazai viszonylatban még mindig amerikai stílu-

sú dobolásnak tekintjük a rudimental-t, pedig Európában, így Magyarországon is, az 1500–1600-as évekre lehet visszavezetni. Már kinevelődött egy generáció, aki ezt magas szinten elsajátította, így van rá remény, hogy folytatódik a rudimental magas szintű oktatása.

A rudimental-hoz általában kapcsolódik egy technika is. Ez a Moeller-technika. Ez az ütőhangszeren történő játék a fizikai tulajdonságok technikáját tanítja, szabályozza. Tapasztalati tényezőkön alapul, ha valamit megtanítunk, és csak utána mondjuk meg, hogy mi az, sokkal könnyebb elsajátítani az ütőhangszer kezelést. Például, ha lépegetéssel tanítunk dobolni és egy lépésre négyet kérünk ütni, az a tizenhatod. Ezt egy 6-7 éves gyermeknek elmagyarázni nagyon nehéz, de az iskolai tanulmányai során, amikor tanulja a törteket, már nagyon könnyű. Sokszor az ütőhangszer órán hamarabb, vagy jobban megtanulja a törteket, mint az iskolában. Ha a ritmusokat megtanulta leütni, illetve azokat vizuálisan is magáévá tette és tudja a kézrendeket, akkor sokkal könnyebb a klasszikus kisdob játék elsajátítása. Az ütőhangszeres zeneirodalomban létezik olyan iskola, amelyből ezeket meg lehet tanulni, ráadásul az nem csak rudimental jellegű. Használható klasszikus iskolaként is, adaptálható a dobfelszerelésre és kamarazene oktatására is. Egysoros, négyütemes gyakorlatokból áll, mely egy-két éven belül elvégezhető. Nem unalmas, ugyanakkor sikerorientált. Pár hét után lehetőséget ad a kamarazenére és a dobfelszerelés tanítására is. Ezért rövid időn belül színpadi produkcióval lehet teljesebbé tenni a tanítást. Minél kisebb a tanítvány, annál könnyebb a színpadi viselkedés megtanítása, mivel még nincs akkora lámpaláz és izgalom. Ez majd később jön elő, amikor már tudunk annyit, hogy „van mit veszteni”.

Amikor sikerült az alapokat megtanulni, akkor elkezdhetjük a **dallamhangszer** oktatását is, bár van, ahol párhuzamosan elkezdik tanítani a kisdob mellett a dallamhangszert is. Ennek a beépítése a tanulási folyamatba előzetes tudást igényel. Szükséges a szolfézsórán megtanult kulcsok helyes felismerése, fontos, hogy a diák tudjon kottát olvasni, így erre a tudásra építve kezdetjük a hangszer alapjainak megismertetését.

Természetesen a tanultakat adaptálni kell a hangszerre. Fontos, hogy rövid zeneműveket (népdal, műdal) tanítsunk meg, ezáltal ismertessük meg a hangszert. Ha van módunk zongorakísérőt is bevonni munkánkba, az nagyban hozzájárulhat a tanuló zenei fejlődéséhez. Nagyon sokat segíthet, ha előre felvesszük csak a zongorakíséretet, vagy magát a darabot és ezt átadjuk a gyermeknek azért, hogy hallgassa végig és próbálja meg ráénekelni, majd rájátszani a megtanult szót. Ha csak hallgatja, az is nagyon jó, mivel a zenemű szövegeit megjegyzi, beépíti a tudatába, interiorizálja, és nem lepődik meg, ha később „élő” kísérettel kell játszania a darabot. Az alapfokú zeneoktatásban nagyon kevés idő van a zongorakíséretre, így tetszőleges lehet a felvétellel megoldott órák száma. Ezzel még egy lényeges problémán lehet segíteni, a lámpalázon. Mivel sokszor előidézhető így az előadás érzete, ezért a lámpaláz megfelelően kezelhető. Ezzel parallel elkezdhetjük a „négy-verő” technikájának tanítását. Érdekes minél korábban elkezdni, mivel sokat segíthet a verőfogás végleges kialakításában marimbán, vibrafonon. Erre is kiváló kottákat lehet beszerezni. A négy-verő technikánál először skálákkal gyakoroljuk a technika alapjait és csak akkor lépünk tovább etűdökre, darabokra, ha stabilan, biztonságosan tudja használni mind a négy verőt, összehangolta azok mozgását, mozgását!

Kezdetben ekkor is csak rövidebb, könnyen megjegyezhető, dallamos darabot válasszunk! Nagyon fontos, hogy a kezdeti nehézségeket siker koronázza! A négy verővel történő játék új dimenziókat nyit meg.

A látványos játék ragadós és a tanszak többi tagjára is pozitívan hathat. Ebből a tanár is tud profitálni, mivel mindenki mindenkivel versenyezni szeretne, ezzel motiválhatja a tanszak többi tanulóját is.

A **kamarazene** a hangszertudással egyenes arányban fejlődhet. Nagyon fontos a kamarazene oktatás, mivel a közös zenélés a legfontosabb célok egyike. Ekkor már érdemes a kisebb, kiegészítő hangszerekkel is megismerkedni. Jó, ha tudjuk kezelni a nagydobot, a réztányért, csörgődobot és ezt követően a többi rendelkezésünkre álló hangszert.

Kezdetben rövidebb darabokon keresztül megfigyelhetjük a gyerekek szocializálódását, viselkedésüket, egymásra való hatásukat, egymásra hangolódásukat. Megtalálhatjuk a domináns személyt, aki majd a csapat vezetője lehet. Az egyik cél, hogy önállóan is tudjanak gyakorolni, próbálni. Nagyon fontos, hogy legyen egy ember a csapatban, akire hallgatnak, felnéznek, az instrukcióját elfogadják, és a csapatot

összefogja. A csapatmunka mindig nagyon nehéz és hosszú folyamat eredménye. Meg kell várni, míg összeszoknak a tanulók, egymás gondolatát is kitalálják, figyelni tudnak egymásra, és a nehézségeket önállóan meg tudják oldani.

A zenetanításban az egyik leglátványosabb szegmens a kamarazene. A fellépések során ez az egyik legjobb tükör, mellyel a tanszak tudása, ereje megmutatható. A későbbiekben ebből lehet legtöbbet profitálni, mivel az egyik fő cél lehet, hogy zenekarban játsszon a tanuló. Aki a kamarazenélésben jól megállja a helyét, annak könnyű beilleszkedni bármely zenekarba, legyen az szimfonikus, fúvós vagy rock zenekar. A magyar ütős kamarazene nagyon gazdag irodalommal rendelkezik. Kiváló zeneszerzők jobbnál jobb zeneműveit, átiratait lehet megvenni és játszani. Természetesen a külföldi kottákat is érdemes követni, de a kiváló hazai kották helyett nem érdemes külföldi, drága kottákat megvásárolni.

Az alapfokú klasszikus zeneoktatásában a **dobfelszerelés** oktatása is kiemelt jelentőségű. Egyre nagyobb az igény erre a hangszerre is, mivel legtöbbször ezért iratkozik be a gyermek a zeneiskolába. A szülő is ezt preferálja, mivel általában a médiában is ezt láthatja.

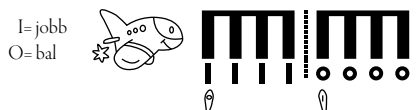
A kisdob-alapok elvégzése után nagyon korán lehetséges a dobfelszerelés alapjainak elkezdése. Már nem lehet akadály a méret, mivel kapható „kölyök-dobfelszerelés”, illetve különböző méretű dobfelszerelés, állítható székkal. Az egyetlen akadály, hogy hol gyakoroljon a gyermek. Ezt a szülőknek kell megoldaniuk. A kezdetekkor tisztázzuk, hogy a mi hangszercsaládunk nem a leghalkabb, de mondhatjuk ezt az összes hangszerre. Főleg a gyakorlás az, ami zavarhatja a családot, a szomszédokat. Esetleg ebben is tud segíteni a tanár („néma” dobfelszerelés, hálóbőr), a zeneiskola. A dobfelszerelésen az alapok elsajátítására nagy hangsúlyt kell fektetni ugyanúgy, mint a többi ütőhangszernél. Kottát tudunk beszerezni hazai forrásból is, de külföldi kották is beszerezhetők, megvásárolhatók világhírű előadóktól CD-vel (Play Along). A későbbiekben fontos cél lehet saját transzkripciók készítése, melyekben az általa ismert, kedvelt kompozíciót le tudja jegyezni a tanuló. Ehhez a tanítványnak részletesen meg kell ismernie a kottaírást és a zeneelméletet.

A „multi percussion”, avagy a **set-up** (összevont) darabok, művek megismertetése külön kihívás lehet a tanár és a diák számára egyaránt. Az ilyen jellegű művekhez meg kell tanulni minden ütőhangszeren játszani, amely a zeneműben elő van írva, sokszor sajátos kézrendeket, technikákat kell alkalmazni, és nagyon fontos a hangszerek pontos elhelyezése is. Ezeknek az irodalma nem túl nagy, a kisdob illetve a marimba irodalomhoz képest, de azért beszerezhető, főleg külföldi kiadóktól.

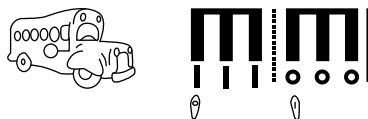
Az alapfokú ütőhangszer oktatás nagyon szerteágazó. A tanításban mindig ez a sokrétűség a legnehezebb, mivel a gyermekek életét nagyban befolyásolja az alapok megléte, és amelyek egy életre szólnak, szólhatnak. Ahhoz, hogy minél igényesebben, minél jobban tudjunk tanítani, nem elég évekig abból élnünk, amit ez idáig tanultunk. A továbbképzés, a tanulás soha nem érhet véget (lifelong-learning), mindig meg kell újulni, mindig újabb és újabb darabokat, iskolákat kell megtanulni, elsajátítani ahhoz, hogy a gyermek érdeklődése ne lankadjon, és kihívás legyen minden óra.

Kisdob

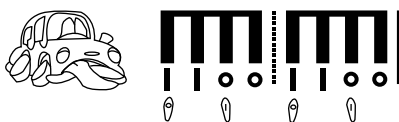
A **beütést** az első órán játékosan kezdjük el (*nem kell dobverő*)! Ez az agyféltekék összehangolását segítheti, ám az első néhány alkalom nagyon nehéz lehet, még felnőtteknek is. Ennek a megvalósítását úgy kezdjük, hogy lassan ballal-jobbal (lábak) kezdjen el lépkedni helyben a gyermek, és hangosan mondja, hogy „egy-két-hár-négy”. Ha már nyugodtan sétál, akkor tegyük hozzá a jobb kezet, amivel négyet üt a számolással egy időben, és a bal lábával lép egyet. Majd fordítva, egyet lép jobbal, és bal kézzel üt négyet. Tehát ellentétes mozgás lesz látható a kéz és a láb között, de a lépés mindig „egy”-re történik. Előforduló probléma lehet, hogy minden ütésre lépni akar. Ebben az esetben fogjuk meg a vállát, és mozdítsuk ki az egyensúlyából mindig abba az irányba, amelyik lábával nem kell lépnie. Mivel a testsúlyát áthelyeztük, így nem tud lépni, természetesen vannak még csodák, és tapasztalhatjuk majd, hogy megpróbál „ugrani”, esetleg szökellni. Ezeket a kezdeti nehézségeket játékosan hamar megoldhatjuk. Fontos, hogy dicsérjünk, biztassunk! Ezzel megerősítjük, és rögzítjük a megfelelő mozgást.

A következő gyakorlatnál hármat kell ütni a kézzel. A számolás nem változik: csak háromig tart. Ez már sokkal könnyebben megy. Szintén fontos a dicséret.

Ezt követi, hogy kézzel üt kettőt és „egy”-re lép ellentétesen. Vigyázni kell a tempóra, mert hajlamosak a sietésre és a lépésből futás lesz. A dicséret itt sem maradhat el.

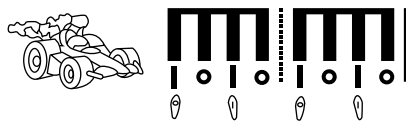
Ezek a gyakorlatok általában már az első órán szoktak sikerülni. Nagyon kell figyelni arra, hogy a gyermek mennyire fáradt el. Ilyenkor engedjük leülni, beszélgetünk vele, esetleg beszélünk a hangszerekről, majd ezt követően folytassuk a gyakorlatokat! Az első órán nem kell az egész tanítási időt azonnal, teljes sebességgel megtartani, fontosabb, hogy megismerjük a tanítványt és ő is barátkozzon meg velünk éppúgy, mint a hangszerrel. Nem szükséges sokat ismételni, mivel ez a megismerési folyamat. A megerősítésre rengeteg alkalom lesz. Az óra végén meg kell kérdezni, hogy „Mit tanultunk ma?”. Magától mutassa meg, esetleg ki kell javítani a hibát, és el kell mondani, hogy miként és mennyit tudja ezt az anyagot gyakorolni. Fontos felhívni a gyermek figyelmét arra, hogy rendszeresen gyakoroljon. Az óra végén dicsérjük meg! Sose menjen el a tanítvány negatív élménnyel, ne érje kudarc!

A sajátos nevelési igényű tanítvánnyal ezek a gyakorlatok végezhetőek sétálással, esetleg kisebb dob, játékdob alkalmazásával, amellyel tud a tanteremben járkalni. Cél az automatizmusok kialakítása, interiorizálása.

A következő alkalommal ne a feladott leckének a kikérdezése legyen az első, amivel foglalkozni kezdünk, hanem kérdezzük meg, hogy mit csinált, miként „birkózott” meg a feladattal. Beszélgetünk vele semleges dolgokról is, nem csupán a zenéről, ismerjük meg őt magát! Lényeges, hogy ráhangolódjon az órára. Amikor már érezzük, hogy „megérkezett”, csak akkor kezdjünk el dobolni, és csak ekkor foglalkozunk a leckével.

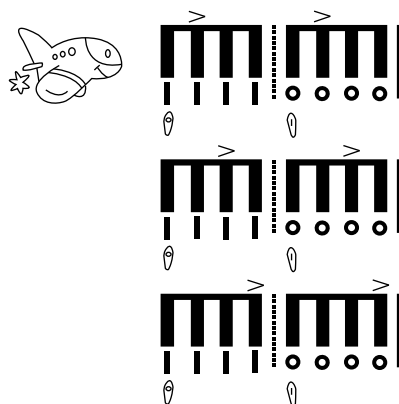
Felmondás során a kisebb pontatlanságot, hibákat nem kell azonnal kijavítani, inkább a folyamatosságra törekedjünk! Ha egy-egy gyakorlatot eljátszik elfogadhatóan, akkor meg kell dicsérni, ha nem teljesen sikerül, akkor is biztassuk! Ha kell, vegyük át újra a beütés bármely sorát, de ne legyen unalmas az óra és figyeljünk arra, hogy túlzottan ne fáradjon el a tanuló, hisz szeretnénk még új ismeretet is megtanítani neki! Mindig figyelembe kell venni az életkori adottságokat. Egy 6-7 éves gyermek délután „leszálló ágban” van a figyelem terén, hisz egész délelőtt ült az iskolában és tanult, ebédelt, kicsit játszott, majd megtanulta a leckét. Ezt a kötöttséget oldani kell mozgással, dobolással, de nem lehet túlzásba esni. Semelyik végtel nem jó. Ha unatkozik, akkor nem fog szívesen foglalkozni az ütőhangszerekkel és más elfoglaltságot keres.

A következő feladat a váltott ütés. Egy jobb, egy bal. Számolás hasonlóan, mint eddig: „egy-két”, mivel már megtanulta, és kezd rögzülni, hogy egyre lépjen. A feladatok közül ez a legnehezebb. Ennél a gyakorlatnál gyakran kell segíteni akár a kimozdítással, akár a számolással. Legyünk türelmesek, dicsérjük, biztassuk sokat a gyermeket! A gyakorlat legtöbbször csak a második, harmadik órán, vagy később fog valamelyest beállni. A dobolásban így a rudimentalban is az 1 és a 2 ütése a legfontosabb, mivel minden ebből tevődik össze. Ezeket a technikai gyakorlatokat lassan kell tudatosítani a diákban.

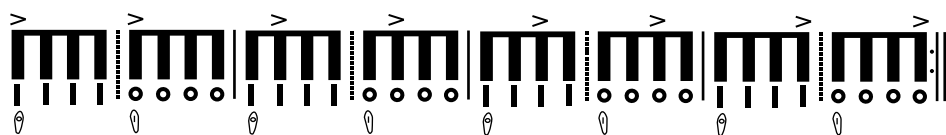
A legközelebbi alkalommal – mint az előzőekben – az egész napi feszültség oldása legyen az első, majd ezután jöhet a lecke. Kérdezzük ki, de ne engedjük csüggedni, ha nem sikerül elsőre! A biztatás mindig jól jön. Ha valamelyik feladat nem sikerül, utaljunk vissza arra a feladatra, amelyik jól ment, és ezen keresztül dicsérjünk: „Látod, a busz milyen jól sikerült, ez is menni fog!” Nyugodtan adhatunk a dicséret mellé az órai munkára ötöst, de a csillagos ötös is jutalomként adható. A tanítvány örömmel, büszkén fogja mutogatni a jegyet, és a szülő is tud segíteni abban, hogy gyakoroljon a gyerek.

A következő órák még mindig a technikai alapok gyakorlásával telnek el, de a hangsúlyok tanítása a következő feladat. Az egyre törtető lépés és ütés a természetes hangsúly, amely a többi ütésnél erősebb. Az első feladat a 4 jobb, 4 bal, de a másodikra kell tenni a hangsúlyt, a lépés marad az egyen. Célszerű először a lépést, majd a számolást gyakoroltatni, és csak ezek elsajátítása után érdemes a kezek szólamát hozzá tenni. A könnyebb megvalósítás érdekében célravezető a szöveget megtanulni, a kettőt hangosabban mondani (egy-két-hár-négy). Ez esetben szintén nehézséget okozhat a lépés elsajátítása, mivel automatikusan kettőre léphet a tanuló. A testsúly áthelyezésével itt is segíthetünk.

A következő hangsúly a hármon, majd a négyen van. Nyugodtan vehetjük, illetve mehetünk a négyre is. Semmilyen zavart nem okoz ezeknek a megtanulása. Előfordulhat, hogy valamelyik nem megy. Vagy a kettőn vagy a hármon lévő hangsúly szokott gondot jelenteni. Megfigyelések alapján az a tapasztalat, ha a másodikon lévő hangsúly problémát okoz, akkor a reál tantárgyakkal fordulhat elő gond, míg a hármon lévő hangsúly esetében, a humán, esetleg az írás jelenthet nehézséget. Abban az esetben a lépéssel és a hangsúllyal is gondja lehet annak, akit átállítottak balról jobb kézre. Természetesen ez korrigálható, de sok türelem kell hozzá.

Ha már kialakul a megfelelő automatizmus, akkor a gyakorlatok játéka közben rövid kérdéseket lehet feltenni a tanulóknak, melyekre válaszolnia kell. Ekkor természetesen már magában kell, hogy számoljon. Ilyenkor sűrűn előfordul, hogy elrontja a kézrendeket, és nem is tud válaszolni. Mivel az agyban mindennek megvan a helye, ezért az idegpályák még nem állnak készen ezeknek a feladatoknak a megoldására, „dadoghat” a kezünk. (A kezünket keverjük, vagy nem ütünk, de jelezzük az ütést, ezt nevezhetjük dadogásnak.)

A tehetségesebb, ügyesebb, szorgalmasabb tanítványnál lehet próbálkozni azzal a feladattal, hogy egy soron belül minden ütemben arrébb tesszük a hangsúlyt.

Nagyban segíti a játékot, ha a tanárral együtt végzik a technikai gyakorlatot, még mindig kézzel. Meg kell próbálni a kezdetektől ezen gyakorlatoknak a csuklóval történő eljátszását.

Verőfogás

Mindenki másként tanítja, és kicsit eltérően fogja a dobverőt. Ennek több oka lehet, ilyen a fizikai adottság, a tanár tanította, vagy saját magának alakította ki az egyéni tartást. A kisdobverőt foghatjuk szimmetrikusan és aszimmetrikusan. A leendő ütősnek az egyik legfontosabb a helyes verőfogás megtanítása, a helyes testtartás, mivel évekre el lehet rontani a tanuló technikáját, és a továbbiakban meghatározó lehet a fejlődésében. Egyik módszer a klasszikus verőfogás elsajátításához, hogy a tanuló rázza meg a kezét a lába mellett, lazítson, emelje fel könyökből vízszintes állásba a karját. Ekkor a tanár „X” alakban adja át a verőket. A tenyerek, az ujjak lefelé néznek! A tanulónak mindig *látnia kell a kézfejét*, hiszen úgy tud csak szabadon mozogni a csuklója! A két verő *majdnem derékszögben* kell, hogy álljon, a könyök a testtől körülbelül 10 cm legyen. Előfordulnak egyéb módszerek a verőtartással kapcsolatban. Az egyik szerint úgy kell megfogni a kisdobverőt, mintha egy most kikelt csibét fognánk meg. Egy másik szerint egy vízben úszó pálcikát kell kiemelni a vízből úgy, hogy a kezünk nem lehet vizes. Minden módszer alapja, hogy *ne szorítsuk* a verőt. Sokan fogják és tanítják úgy a verőfogást, hogy a mutatóujjakkal átfogják a kisdobverőt. Ez nem kényelmes, illetve lefogja a verő hangját. Az aszimmetrikus verőfogásnál a jobb kéz ugyanaz, mint a szimmetrikusnál, de a bal kéz első és második ujjai közé helyezzük be a verőt, a második-harmadik ujjunkat lazán behajlítva tartjuk, míg a negyedik-ötödik ujjainkat behajlítjuk, és erre fektetjük a kisdobverőt. A hüvelykujjunk az alkarunk folytatásaként, egyenesen áll. Gyakran előfordul hiba, hogy a csuklónkat kifordítjuk balra. Ez nem praktikus, mivel ez nem egy természetes tartás, a csukló feszül, a dobverővel ezért szűrő mozgulatot végzünk, nem lehet a verőt koordinálni optimálisan, és az ujjainkat sem tudjuk a későbbiekben használni.

A helyes tartás elsajátítására az alábbi kép sokat segíthet. Ez a tartás a katonaságra vezethető vissza, mivel a kisdobot hordszíjon használták. A kisdobverő megfogásánál az a legjobb, ha *mindegyik ujjal fogjuk, de egyikkel sem*. A verőnek két érintkezési pontja van: az egyik a kézben, a másik a hangszeren. Az ütőhangszerek használata során szükségünk van a karunkra, az alkarra, a csuklóra és az ujjakra. Ha a tanuló ujjával szorítja a verőt (zárt fogás), nem tudja használni majd azokat.

Használatos még a francia verőfogás, mely abban különbözik a klasszikustól, hogy ahhoz viszonyítva 90 fokban elfordul a jobb csukló. Ennél a fogásnál is természetesen létezik szimmetrikus, ill. aszimmetrikus, mivel ez is a katonaságtól ered. A szimmetrikus verőfogás főleg a mellényes kisdob megjelenésével terjedt el.

Dr Fritz R Berger: Das Basler trommeln. 7. oldal

Kezdetben a verőfogást ne húzzuk végletekig, mivel unalmas lehet (kb.5-10 perc). Hetekig, hónapokig tudunk még finomítani a tartáson, és kell is. A beütésnek mellyel a kezünket, izomzatainkat megfelelő állapotba tudjuk hozni, későbbiekben önállóan kell majd elvégezni. Ekkor is kell figyelni mindenre, amit megtanítottunk. *A beütést, bemelegítést mindig követeljük meg, bideg kézzel ne engedjük dobolni a tanítványt!* A megfelelő verőtartás elsajátítása után elkezdhetjük verővel is játszani a technikai gyakorlatokat (beütés, bemelegítés). Fontos, hogy ne szorítson, „ne fogja”, engedje el a karjának a súlyát, és ebben az esetben pattanni fog a kisdobverő! Törekedjünk a lehető legtermészetesebb mozgásra! Ekkor lehet beállítani a pontos helyét a verőnek. A súlypontja ott van, ahol lazán fogva a legtöbbet pattan a kisdobon. Gyakori probléma, hogy elcsúszik a verő. Ezt egy vékony gumi rátekerésével, esetleg jelöléssel ki lehet kü-

szöböl. Nagyon kell figyelni arra, hogy ne legyen unalmas az óra. Ne feledjük, hogy tanítványunk első sorban ütőhangszeren szeretne játszani. Nem érdekli annyira, hogy pontosan hol is kell fogni a verőt. (Erre az anyagrésze szánunk egy hónapot, de két hónapnál nem hosszabb időt, természetesen sok mindentől függ, mint például a szorgalomtól, a tehetségtől.)

Nagyon fontos a hangszer mögött való elhelyezkedés és testtartás. A legoptimálisabb, ha állva dobunk, mivel az, aki leül, az bezárkózik, és nem tud szabadon mozogni. Az optimális magasság a köldöktől lefelé egy bő tenyérnyi. A dobtól való távolságnál arra figyeljünk, hogy a bőr közepén történő játszaskor a felkarunk a testünkkel egy vonalban legyen! Mindig egyenesen álljunk, de ne mereven!

A kotta megismerése

A következő tanórákon a tanár koncepciójának, módszerének kell érvényesülnie, mivel el kell dönteni, hogy a továbbiakban milyen kottából tanít. Lehetőségünk van a klasszikus vagy rudimental vonalat tanítani, de mindig olyan kottát válasszunk, amellyel rövid időn belül látványosan tud fejlődni és sikereket tud elérni a tanítvány. Az nem lehet jó kotta, amelyből egy-egy etűdöt hetekig, esetleg hónapokig tanul a diák, mivel nem érti, vagy unalmas számára. Nem szükséges minden gyakorlatot hangról hangra beállítani a tanár elképzelése, ízlése szerint. Lényeges, hogy ne tanítsunk olyan kottából, melyet mi sem szeretünk, mert nem leszünk hitelesek!

A Nemzeti Alaptanterv (NAT) is javasolja *Wolfgang Basler: Elementar Schule für Kleine Trommel* kisdob iskoláját. Ez a kotta a legrégebbi tanítási módot használja és ötvözi egy vizuálisan áttekinthető résszel. Minden gyakorlat négy ütemből áll, plusz ismétlésből, mely rögtön fejleszti a periódus-érzetet, ezenkívül a gyakorlat két sorban van leírva. Az alsó sor nyolcados, melyben a hangok hangsúllyal, illetve hangsúly nélkül vannak jelezve (forte piano). Az erős ütés a játszandó valós értékeket tartalmazza. Mindig ezzel kezdjük! A felső sor a valós kottát tartalmazza. A vonal fölött a jobb kezet, vonal alatt a bal kezet jelölik. A váltott kezes nyolcadokra lépkedni kell az alsó és a felső sor játssza közben is. A kottában jól lehet látni egy-egy hang értékét, és hogy melyik ritmusérték pontosan mennyit ér. (Hány nyolcadot kell kívárni, illetve hány nyolcadot tartalmaz.) Ez a jelölés nagyban segíti az elméleti oktatást, mivel vizuálisan is lehet követni egy-egy hang értékét. A felső sor játékanál is be kell tartani a kézrendet, és lépkedni is kell. A tanulónak mindig számolnia kell és ebben az esetben is segít, ha a hangsúlyt erősebben mondja. A gyakorlat/-ok végén mindig van egy sor összefoglaló (vagy több), mely az előző anyagot tartalmazza az általános használt formában. Ennek eljátszásánál már nem kell lépkedni és nincs leírt kézrend, ösztönösen jó kézrendet fog használni a tanuló, de a tanár által választott kézrendet is alkalmazhatjuk.

A számolás nagyon fontos. *Amit ki tudunk mondani, azt le is tudjuk ütni.* Mivel ez a kotta rövid, könnyen megtanulható etűdökből áll, a tanulás kezdeti stádiumában már színpadképes produkciót lehet előadni. A kotta elején találhatóak olyan kisebb zeneművek, amelyek kamarazenélésben, vagy dobszerelésen egyaránt játszhatók.

Természetesen klasszikus kisdobiskolát is lehet választani. Ilyen például *Eckehard Keune: Kleine Trommel* című kisdob iskolája. Ebből is lehet sikerorientáltan tanítani.

Kezdetben, mint a legtöbb kottában, az egész, fél, negyed, nyolcad, tizenhatod következik, majd a szüneteket taglalja. Itt is alkalmazható a lépkedés támpontként (metronóm). A számolást végig követeljük meg! Mindig az adott gyakorlathoz igazítsuk a számolást, mivel így pontosabban tud játszani a tanuló. Az iskola tartalmaz technikai gyakorlatokat is, melyeket érdemes komolyan venni. A kezdeti nehézségeket áthidalhatjuk duókkal (a kamarazene alapja), esetleg hasonló nehézségű ismeretlen kotta blattolásával. Ilyenkor lehet meggyőződni arról, hogy érti-e a tanítvány az anyagrészt. Esetleg előfordul, hogy egy-egy etűd nem fekszik a gyermeknek. Ekkor nem szabad erőltetni, nyugodtan mehetünk tovább, hisz hasonló hanganyaggal rendelkező darab lesz még. Erőltetéssel, erőlködéssel nem érünk el semmit, csak görcsöt idézhetünk elő.

Bármely kottából is tanítunk, ne feledkezzünk meg arról, hogy a tanítvány iskolából jött, lehet, hogy dolgozatot írt vagy felelt, vagy csak rossz napja van, és inkább játszani szeretne. Ebben az esetben a tanárnak ki kell találnia olyan játékos feladatot, amellyel feloldható az egész napi feszültség. Ha rendelkezik a pedagógus DVD lejátszóval nézhetünk szakmánkba vágó filmeket, esetleg hagyhatjuk szabadon dobolgatni,

improvizálni bármely hangszeren, esetleg a tanár is beszállhat egy kis játék erejéig. Ezzel nem maradunk le semmiről, nem térünk el semmilyen szabálytól. Vegyük figyelembe, hogy délután esetleg a figyelem leszáló ágban van! A hatékonyság érdekében fontos a figyelem összpontosítása. Azonban a gyermekek esetében előfordulhat ezzel probléma (figyelemzavar). Lényeges, hogy ezt felismerjük, és ne tekintsük az érdeklődés hiányának! Ha valami nehezebben megy a tanítványunknak, akkor adjunk neki időt a kiteljesedésre, esetleg próbálkozzunk meg új tanítási folyamatok beemelésével. Beiktathatunk rövid szünetet, szüneteket az órába, ahol mozgásos játékokkal a kisebb gyermekek pihenését, felfrissülését segítjük.

Az órarend beosztásánál is vegyük figyelembe a tanítvány életkorát.

A kisdob oktatás alapjai

Az első hónaptól beütéssel, bemelegítéssel kezdődjön az óra! Az ütőhangszereknek is ugyanúgy szükségük van bemelegítésre, beütésre, mint bármely hangszeresnek, vagy sportolónak. Ekkor lehet a verőfogást, a beütés pontosságát javítani. Lehetőség szerint szoktassuk rá a tanulót, hogy jöjjön 5-10 perccel korábban. (akklimatizálódjon) A továbbiakban ezt az időt önálló beütésre fordíthatja, ezáltal a bemelegítés nem az órából veszi el az időt. A beütés tempóját kezdetben nem szükséges még befolyásolni, mivel a tanuló által választott tempó az, amelyben biztonságban, jól érzi magát. A későbbiekben lehet lassan változtatni úgy, hogy verővel kopogunk. Ezáltal a metronómhoz is hozzá lehet apránként szoktatni a tanulót.

A tanításban gyakran előforduló hiba a pedagógus részéről, hogy az óra nagy részét különböző instrukcióval, utasítással tölti el (nagyon tanít). Ez az órát unalmassá teszi, és értelmetlen is. Tudni kell, hogy a gyerek *két-három új információt tud feldolgozni*, esetleg megjegyezni, feldolgozni. Az információk ismétlése természetesen nem tartozik ide, az a megerősítés.

Az első félévben optimális esetben eljutott a tanítvány az egész, fél, negyed, nyolcad megismeréséhez, ezt le tudja játszani, tudja használni, tudja a verőfogást és a helyes testtartást. Ezzel nagyon sok mindent megismert, van mire alapozni a további oktatást. Szükségtelen a félévi vizsgán fölösleges izgalmat okozni, ezért a tanulóval közösen alakítsuk ki a vizsganyagot, anyagokat. Érdemes a vizsga előtti órákon nemcsak a darabokat eljátszani, hanem a vizsgát is eljátszani. *Amit nem csinált meg az órán, azt nem tudja megcsinálni a vizsgán sem!* A vizsgával járó feszültséghez, lámpalázhoz, idegességhez hozzá lehet szoktatni az órai munka során. Az óra folyamán használni lehet hang- és képrögzőt, melyeket vissza lehet közösen nézni, hallgatni, esetleg haza is lehet vinni. Ez tanárnak és diáknak is egyaránt tanulságos lehet. A hangversenyeket, koncertet lehetőség szerint rögzíteni kell és a következő óra egyikén elemezni is lehet a felvételeket. A felvételt a szülő is megkaphatja, ez hatással lehet a tanár és a szülő jó kapcsolatának kialakítására is. Vizsga, koncert, vagy bármely játék, fellépés értékelését sem szabad elfelejteni. Az értékelésben mindig a dicséret domináljon! Lehet úgy pozitívan értékelni, hogy a negatívát nem emeljük ki, vagy nem is említjük meg. *„Ez és ez a rész nagyon szép volt, a másik részben dicséretes, hogy vissza tudtál jönni megállás nélkül.”* Mivel a tanuló javarészt tudja, hogy mit hibázott, nem szükséges negatív érzéssel elengedni, ne kudarcént élje meg a *játékot*. Az analízissal a színpadi megjelenést, viselkedést is lehet tanítani.

Az őszi, téli, tavaszi szünetek után nem kell és nem is helyes azonnal *komoly* órával kezdeni, mivel vissza kell rázódni a szokványos napirendbe. A szünetekben a gyerekek általában sokat alszanak, játszanak, tehát az első napokban még álmosak, fáradtak lehetnek. Megint lehet beszélgetni, kérdegetni, lehetőleg a beütés közben. A tanár is végezheti a feladatot közösen a gyerekekkel. A tanítvány mindig felnéz a tanárra, ha vele együtt dolgozik.

A következő anyagrész szintén több lehetőséget enged a pedagógusnak. Haladhatunk tovább a Basler-, a Keune-iskolával, és lehetséges a dobfelszerelés alapjait is elkezdeni. A fellépések és a vizsga alkalmával a diák megismerkedett a tanítványokkal, láthatta a többieket, hogy mit csinálnak, mit tudnak. Ilyenkor már ő is szeretne hasonló dolgokat tanulni.

A kisdob oktatás magasabb szinten

A kisdobban is egyre nehezebb ritmusok, gyakorlatok elsajátítása a cél. A következő feladat a tizenhatod, harmincketted, esetleg kvartola, sextola, septola, oktola, „nagytriola” tanítása. Ezekre is lehet és kell is számolni. A mi nyelvezetünk kivételes ebből a szempontból, mivel mindenre tudunk számolni.

- a negyedekre: egy, két, hár, négy;
- a nyolcadokra: e-gyet, ket-tőt, hár-mat, né-gyet;
- a triolára: e-gyen-ként, ket-tőn-ként, hár-man-ként, né-gyen-ként;
- a tizenhatodra: e-gye-sé-vel, ket-te-sé-vel, hár-ma-sá-val, né-gye-sé-vel;
- a kvintolát már darabonként: egy, két, hár, négy, öt.

A számolás mindig konkrét, könnyen kimondható legyen!

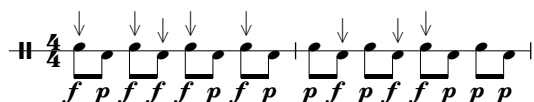
A továbbiakban az előke, majd a tremoló következik.

Rudimentalban a kézrendek elsajátítása, az előkék – más, mint a klasszikusban –, a rollok (számozott tremoló) tanulása a feladat.

Dobfelszerelésen egyre bonyolultabb groove-ok, „függetlenítések”, koordinációs gyakorlatok és egyre komolyabb zenei kíséretek következhetnek. Ehhez egyre több gyakorlás szükséges, melyet a tanárnak meg kell tanítania, hogy miként kell gyakorolni ahhoz, hogy a gyakorlás intervalluma egyenesen arányos legyen a megtanulandó darabbal.

A dobfelszerelés oktatása

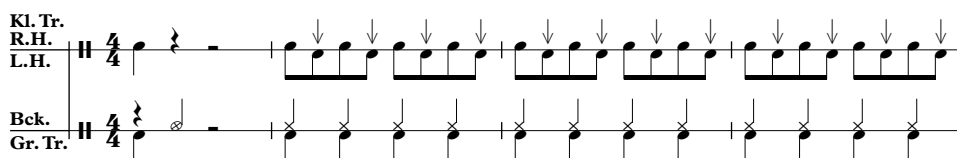
Basler kisdobiskolája több olyan etűdöt megismertet, mely adaptálható dobfelszerelésre is.

Basler: Elementar 46. oldal

A jobb láb 1-re, 3-ra, a lábcin 2-re, 4-re játszik. A jobb kéz a réztányéron, a bal kéz a kisdobon játssza a kottában leírt anyagot.

The Little Cowboy

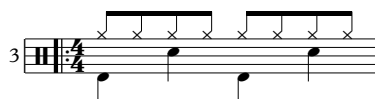

Basler: Elementar 55. oldal

Az etűdöt a leírtak szerint játsszuk a dobfelszerelésen!

A darab különböző hangszereken kamarazeneként is felhasználható. *A legfontosabb mindig a játék, a zene és a kreativitás.*

Abban az esetben, ha a dobfelszerelés oktatása irányában folytatódik a tanítás, akkor is legyen az alap a Basler kisdobiskola. A hét két óráját eloszthatjuk úgy, hogy egyik alkalommal a kisdob, a másikon a dobfelszerelés dominál. Meg kell követelni, hogy a kisdob gyakorlása legyen a legfontosabb, mivel az alapokat ebből tudja a tanítvány megtanulni, de ez lehet motiváció is (például: Ha ezt megtanulod, akkor megtanuljuk a szerelésen a következő darabot!).

Tom Hapke: Drums 12. oldal

A dobfelszerelés-kottát is a korosztálynak megfelelően kell kiválasztani. A fiatalabbak részére nagyon optimális lehet az olyan kotta, amely a tanultakra, illetve a következő anyagrészen megismerésre kerülő alapokra épül.

A kotta elején már vannak olyan etűdök, olyan ritmuselemek – *groove-ok* –, amelyeket lehetséges zenére játszani. A play along megismerése kezdetben nehéz lehet, de a hanganyag többszöri meghallgatása hamar átlendíti a nehézségeken a tanulót. A nagydob és a lábcin használatánál szintén segíthet a tanuló vállánál fogva történő kimozgatása. A kottaanyag megtanítható metronómmal, vagy a tanár kopogására. Ha lehet, dúdolja, énekelje magában a dallamot, de a számolás is fontos! A hanganyag tartalmaz általában „takt” jelet is. Az oktatásban nagyon motiváló tényező lehet a zenével történő együtt játszás.

Az említett kottaanyag csak példa, melytől természetesen mindenki eltérhet. Minél több anyagot megismer a tanár, annál nagyobb a tanításhoz használható repertoárja és meg tudja valósítani azt a célt, hogy mindenkit személyre szabott anyagból tudjon tanítani. Figyelembe kell venni a hazai szakközépiskolai felvételhez szükséges anyagot akkor is, ha nem viszünk zenei szakiskolába felvételizni tanítványt, mivel ebből lehet következtetni arra, hogy merre halad a tanítás koncepciója. Nem árt megnézni a nemzetközi versenyek kiírásait sem, mert ebből is lehet meríteni, hiszen a határok megszűntek.

Az elsajátítandók 5 nagy csoportra oszthatók:

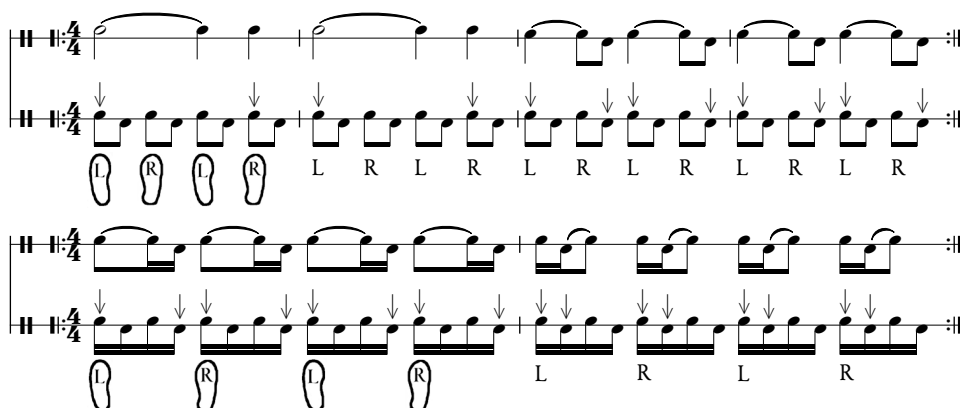
1. A testtartás: üléspozíció, hangszerek elhelyezése, verőfogás, kéz- és lábtechnikai elemek. Ebbe a tárgykörbe tartozik minden, ami az emberi test képességeit, lehetőségeit és a fizika törvényeit szem előtt tartva segítheti a tanulót egy rendkívül erős hangszerbiztonsághoz, hogy a lehető legnagyobb természetességgel játszasson választott hangszerén.
2. Kézrendek: modell, rudimental, harmonikus, polimetrikus és poliritmikus gyakorlatok.
3. Kisdobgyakorlatok: a klasszikus német, francia, svájci ütőhangszer iskolák, szerzők anyagai éppúgy, mint a rudimental alapú etűdök, megismerése nagyon fontos. Itt lehetőség van nem csupán az eltérő zenei karakterek elsajátítására, hanem megtalálhatjuk a közös pontokat az egyes kultúrák építőelemei között, ugyanakkor az egyre terjedelmesebb kisdobszólók, etűdök kiváló terepet nyújtanak a korábban elsajátított kézrendek csiszolására.
4. A négy végtag koordinációja: a hiedelmekkel ellentétben a kezekkel együtt azonnal el lehet és kell kezdeni a lábakat is fejleszteni. Ez tetten érhető az egész picik lépkedős tapsolós gyakorlatainál is, de már nagyon fiatalon képes bárki összetett lineáris, később harmonikus mozgásokat elsajátítani. A magyar nyelv – kicsit szerencsétlenül – ezekre a gyakorlatokra a „függetlenítés” szót igyekszik használni, de ez félreértésekre adhat okot, már az indulás pillanatában így rossz irányba terelve a tanulót. Egy ütőhangszeres játéka során a gondolatait nem négy teljesen különböző részre osztva irányítja a négy végtagját, hanem egymással összhangban.
5. Kiséret modellek, automatizmusok: ez a tárgykör már maga a „dobolás”, az ütőhangszereken való játék. Itt lehet elsajátítani a bináris és ternális (kettes, hármas) osztású-lüktetésű zenei stílusok játékházhoz szükséges alapokat, legyen az rock, swing vagy latin műfajú muzsika.

A következő év, évek anyaga

Az új tanévet ismétléssel kell kezdeni. Fel kell mérni, hogy milyen állapotban van a tanítvány. Csak akkor kezdhetünk el új anyagot, ha a tudásszint eléri az év végi szintet.

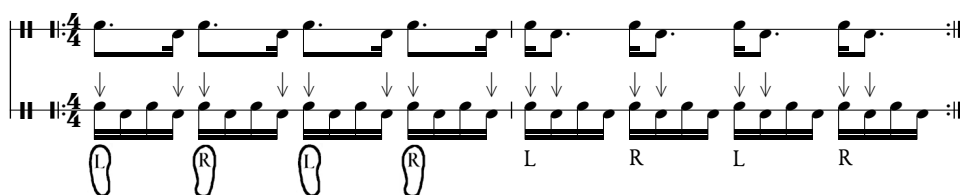
Egy kicsivel magasabb követelményt kell állítani a tanítvány elé az új tanévben. Ezt meg is kell beszélni vele, mivel már nem kezdő. Ez természetesen semmin nem változtathat, továbbra is kell a dicséret, az önbizalom növelése. Egy egészséges önbizalommal rendelkező gyerekkel sokkal könnyebb dolgozni.

A kottákban már összetettebb, nehezebb etűdök következnek, melyekhez nagyobb technikai tudás kell, tehát a kezdetben megtanult technikai gyakorlatokat, beütéseket követeljük meg, eljátszásukat pontosabban, esetleg a tempó növelésével kérjük. A feladott anyag mennyisége kicsivel növelhető. Az etűdök ritmusanyagát beszéljük át, vegyük át az órán, hogy miként kell kigyakorolni! Mindig ismertessük meg a tanulóval az új anyagot, mielőtt feladjuk házi feladatnak! A metronóm használatát tanítsuk meg! Ha lépkedéssel tanult a tanuló, akkor is szükséges a metronóm. A Basler iskolában a nyújtott ritmusok következnek. Értessük meg, hogy mi a nyújtott hang, és miként kell számolni rá!

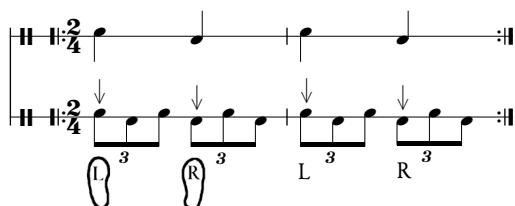
Basler: Elementar. 63. oldal

Problémát jelenthet az éles és a nyújtott ritmus keverése, mely számolással könnyebben kiküszöbölhető.

Basler: Elementar 64. oldal

Az iskolák felépítésében általában vagy a triola, vagy a tizenhatod játéka következik. Lépéssel a triola könnyebben megtanítható, mivel a tanuló már tanulta az egy lépésre három ütést, így ezt csupán váltott kézre kell áthelyezni.

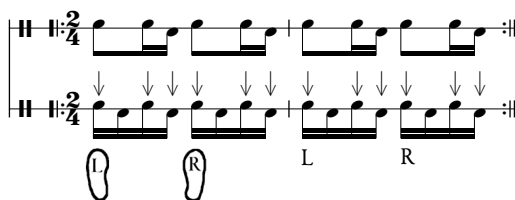
Basler: Elementar: 114. oldal

A tizenhatod megtanításának egyik módja lehet, hogy az egyik kéz nyolcadokat üt, a másik kezét a két ütés közé kell behelyezni. A Basler iskolában ez vizuálisan is megjelenik.

Basler: Elementar 63. oldal

A tizenhatod játéka során a nyolcad két tizenhatod játszása és a fordítottja szokott gondot okozni. Szintén számolással és a kottakép figyelésével lehet ezt kiküszöbölni.

Basler: Elementar 87-88. oldal

A tanítványt mindig olyan feladatok elé kell állítani, amelyek a fejlődését töretlenül biztosítják. A második évben célszerű ezeket a ritmusokat vizuálisan és hangzásban is megtanítani. Az órákon próbáljunk önálló ritmusgyakorlatokat is írni! Készíthetünk diktandókat, melyeket vissza kell tapsolni.

Kamarazene keretein belül is használható ez a feladat, illetve jó játék, ha a gyerekek tapsolnak egy kétnegyedes ütemet, és ezt vissza kell tapsolni a következőnek, de mindig az első diktandótól végig. Aki nem jegyezte meg és nem tudja visszatapsolni a teljes ritmussort, az kiesik. A többiek folytatják a játékot. A győztest minden esetben jutalmazzuk!

Másik nagyon hasznos játék, ha a technikai gyakorlatokat úgy játszadjuk körbe-körbe, hogy négy jobbot üt az első gyerek, majd a következő. Ha mindenki eljátszotta, akkor megismételtetjük ugyanezt bal kézzel is. Ez játszható utána hárommal, majd kettővel, és végül egyel. Ez nagyon nehéz feladat, mivel mindig a második játékos a tempó meghatározója. Szintén nehéz és hasznos gyakorlat, ha triolát játszunk úgy, hogy mindenki kettőt üthet, ez kézrendileg is mindig változik. A támpont csak a természetes hangsúly. A jutalmazás minden esetben jár, ha sikerül, ha nem. Általában nagyon jó hangulat szokott kialakulni sok nevetéssel. A kamarazenélés fejlesztésében nagyon sokat segíthet.

A kottában leírt műszavakat, utasításokat meg kell tanulni! A legegyszerűbb, ha az interneten nézi meg a tanítvány, mivel akkor nagyobb az esély arra, hogy nem felejtí el, főleg ha leírja, vagy a kottába beírja ceruzával. A kottába mindig csak ceruzával szabad beírni!

Nagyon fontos, hogy más hangszert, hangszereket is megismerjen a tanuló, melyről, melyekről az óra keretén belül beszélni kell. Mutassunk be különböző hangszercsaládokat, esetleg olyan kompozíciókat, amelyeket ütőhangszerrel közösen, a megismert hangszeren játszanak. Szintén nagyon jó hatással van a gyerekekre, ha a családban valaki tud zenélni, esetleg egy koncerten szülő, gyermek, tanár együtt lép fel.

A tanításban nagyon fontos a verseny, hisz minden az osztályzatról szól. Az iskolában is mindent „mérünk” egy-egy osztállyal, így tudjuk, hogy ki a jeles, ki négyes, vagy ki bukott esetleg egy bizonyos mérce alapján. A zeneoktatásban ez nem mindig célravezető, sőt, nem ez a cél. A tanár szeme előtt mindig annak kell lebegnie, hogy egy kisgyermek mire felnő, zeneszerető ember legyen, esetleg kolléga, kollégina válik belőle. Mivel a világot nem lehet megváltoztatni, a verseny a lételemünk, így vagyunk kódolva, az ütőhangszer oktatásban is van erre lehetőség.

Játékok

Az ütésszámláló nagyon hasznos, játékos eszköz lehet a tanítás során (drumcount vagy drumometer). Nagyon motiváló „gépezet” lehet a megfelelő kezekben. Mindig váratlanul kell bevetni, így a tanulónak valamilyen szinten készen kell lennie a mérendő technikai gyakorlattal. Bevált taktika, ha szünet (például az őszi szünet) után kezdünk ezzel. Minden gyakorlat után annyit lehet pihenni, amennyit játszott a tanuló. Kisebbség esetén, ha egy perc, akkor a pihenő is egy perc, a nagyobbaknál két perc, akkor a pihenő is két perc. Csak egy kitétel van, mindig javítani kell. Ne mutassuk közben az eredményt, se az időt, mivel lehetséges, hogy megjegyzik az előző eredményt. A pihenés alatt beszélgetssünk! Meg lehet tudni, mit csinált a szünetben stb. Fontos a személyiségi jog védelme. Sikertelen mérés esetén biztosítani kell javítási lehetőséget. Általában két alkalom elég szokott lenni. A cél az, hogy gyakoroljon a gyerek, és megszokja a rendszerességet. Inkább minden nap fél óra, mint hetente 2-3 óra egyben. A felmérést évente négy-öt alkalommal ismételjük meg! A tanév kezdetén is hasznos, mivel könnyebben lehet kezdeni, visszarázódni.

Van még egy másik fejlődést elősegítő eszköz, amely nem más, mint a fémverő. Sok tanár ezt az eszközt megmosolyogja, pedig jó kezekben komoly fejlődést lehet elérni vele. Kezdetben a fokozatosságra kell törekedni (napi 5 perc), és csak 2-3 hét után lehet emelni öt perccel a gyakorlási időt. Ha elmarad a gyakorlás, a fémverővel előlről kell kezdeni a tanulást. A fémverő nem erősítésre szolgál, hanem a lazításra, nyújtásra. Csak gumidobon használható. Több világsztár használja. A fémmel történt beütés után mindig be kell ütni faverővel is, de ez már sokkal rövidebb időt vesz igénybe.

Nagyon kedvelt játék az aszimmetrikus játék. Ketten egymással szemben állnak. A kisdobokat egymás mellé állítjuk úgy, hogy az egyiket letakarjuk pokróccal. Ez a néma, a másik marad rendesen. A játékosok kezei – jobb, bal – a pokrócon, a másik a hagyományos dobon játszik, tehát kiegyenlítik egymást. Nagyon hasznos, mivel az egyik kéz pontatlanságát a másik kiegyenlíti, ha egyedül játszunk, de ebben az esetben már hallhatóvá válik.

Tanításmódszertan

Dallamhangszer

A következő hangszer, melyet a klasszikus oktatásban tanulni lehet, az a dallamhangszer.

Ez a hangszercsoport egy más embert (tanítványt) igényel. Ekkor már nem a hangok intervallumával kell foglalkozni, hanem a relatív hangok megismerésével. Általában a zeneiskolában található dallamhangszer leggyakrabban a xilofon, vagy a harangjáték. A szolfézsórán tanultakra lehet alapozni, így a hangok neveit, elhelyezkedésüket az ötvonalas rendszerben már elsajátította a gyermek. Kezdeti lépések: a verő megfogása, a hangszeren elhelyezkedő hangok megismerése, tájékozódás, a hangszer mellett történő elhelyezkedés, és a játék közbeni közlekedés az első órák anyaga. Ezeknek a megtanítását is fűzhetjük játékok köré, ilyen például a hangvadászat dallamhangszeren. A kezdés a skálával történik (C-Dúr, a-moll), melyet a hangszerre kell ráhelyezni, lehetőleg két oktávon. A kezdés bal kézzel indulhat, mivel hang ehhez a kézhez van közelebb. Lassan játszassuk, hogy a távolságot megszokja a tanuló, és lássa, hogy hova út! Ismétlés gyanánt át lehet venni, amit a Dúr és a moll skáláról tanult. Lényeges, hogy legyen türelem és idő a hangszer megismerésére!

Tanítás során meg kell tanítani a hangszer helyes kezelését, a hangszer mögötti elhelyezkedést, közlekedést. A gyerekek hajlamosak keresztbe tett lábbal állni, vagy akár lépni is. Ne csoszogjon, ne topogjon, ha követi a hangszeren játszandó skálát, vagy darabot! A következő lépés a hármashangzat, mely már nagyobb távolság elérését, megszólaltatását, követését igényli. Lehetőleg a megütött hang mögött álljon a játékos! Ezután a skála és a hármashangzat már játszható különböző ritmusokban (negyed, nyolcad, tizenhatod).

A skálák játékanál nem a tempó a legfontosabb, sokkal lényegesebb a hangok pontos eltalálása és a hanglapok optimális helyen történő megszólaltatása. A megütés lehetőleg középen, a rezonátorcső fölött legyen.

A következő lépés egy rövid, könnyen eljátszható és megjegyezhető darab legyen, mely a tanultakra épül. Inkább ismert dalokat, műveket kell tanítani, mintsem unalmas gyakorlatokat. Szerencsére, a hazai zeneirodalom sok ilyen kompozícióval rendelkezik. A tanár is kereshet a különböző iskolákban, példatárakban, népdalgyűjteményekben dalokat, műveket.

A későbbiekben lehet tanítani különböző skálatanulmányokat, de a zenélés, a hangszeren történő játék örömet nem kell és nem is szabad elvenni. A dallamhangszer gyakorlását általában a zeneiskola kezei alatt kell megoldani.

Az órák elosztása

A zeneiskolai oktatás ezen a szinten már szükségessé teszi a heti órák megosztását. Az egyik óra kisdob, a másik dallamhangszer vagy dobfelszerelés, így van ideje a tanulónak felkészülni. Nem helyes egy óra alatt – gyakorlatilag félóra – mindent tanítani. Egyszerűbb heti lebontásban oktatni a különböző hangszereket, így a tanítvány tudja, hogy mivel készüljön, és könnyebben képes követni, hogy hol tart.

Nagyon fontos az óra pontos megtervezése. A beütés az óra előtt önállóan történik, melyet néha le kell ellenőrizni. Dallamhangszer esetén skálázás 5-10 perc, hibák, melléütések javítása, új skála megismertetése. A feladott anyag eljátszása lehetőleg megállás nélkül, folyamatában, akkor is, ha csak egy bizonyos rész

volt feladva. Az eljátszott mű hibáinak kijavítása, elemzése, esetleges technikai jellegű dolgok gyakorlása. A mű ismételt eljátszása, de a hibák játék közbeni javítása. A gyakorlási folyamat megbeszélése, az új anyag feladása, eljátszása 15-20 perc. Nagyon rövid az oktatásra fél óra, így valamin mindig kell spórolni, nem minden órán kell skálát tanítani, elég csak azokat felmondani. Az előadási darabbal sem kell mindig részletekben, részletesen foglalkozni, mivel már megtanulta a diák, ilyenkor van mód az új etűd, zenemű átvételére.

Az év folyamán el lehet kezdeni zongorakíséretes művek elsajátítását. Mint már említettem, nagyon hasznos lehet a zongorakíséret szóló nélküli feljátszása valamilyen hangrögzítőre, melyet a tanítvány szabadon fel tud használni a tanulás folyamán. Az élőzenét soha nem pótolja, de azért jó szolgálatot tehet. Ez a szigorú beosztás csak a kezdetben okoz gondot a tanárnak. A zeneművek megtanítása folyamán nem kell mindent pontosan az ő saját ízlése szerint bemagoltatni. Sokkal fontosabb a tanítvány zenei kifejezőmódjának, zenei ízlésének, muzikalitásának fejlesztése. Sok tanár esik abba a hibába, hogy egy tanév alatt csak egy-két darabot tanít meg azzal az indokkal, hogy hanghiba van, elrontja a gyerek. El is fogja rontani, hiszen már unja, nem tud figyelni. Sokszor hallhatunk olyan zeneművet, amelyet ugyanúgy, ugyanazokkal a hibákkal játszik el valamely gyerek. Általában az előbbiekből felsoroltak végett fordul elő. Sokkal fontosabb, hogy több zeneművet, több stílust ismerjen meg alapfokon egy tanuló, mint hogy egy-két darabot egy évig tanuljon, majd ezt játssza koncerten, vizsgán. Sajnos, szintén előforduló hiba, hogy ezt az „agyon-próbált” és játszott művet a hangverseny előtt még elpróbálják újabb és újabb instrukciókkal, de a fellépés előtt, a színpadra lépéskor is még ad a tanár tanácsokat. Mindenki tudja, hogy ez mennyit ér. Ez a legrosszabb, amit az oktató tehet, mivel a koncentrációt, figyelmet feleslegesen megtöri az utolsó pillanatban, és még stresszeli is a fellépőt.

A gyermekeknek úgy, mint a felnőtteknek, nagyon fontos az új felfedezése, megismerése és alkalmazása. Az ütőhangszerek családja nagy, ezért az összes hangszer megismertetése és azok megszólaltatása rengeteg időt vesz igénybe. Csak a legismertebb hangszereket lehet többé-kevésbé megismertetni. Vannak azonban olyan hangszerek, melyek megszólaltatása, helyes kezelése nagyon fontos, mivel valamelyest minden mindennel összefügg, így például a kisdob helyes megszólaltatása marimbával, a marimba a kisdobbal vagy az üstdobbal. A kamarazene tanításában is nagyon fontos az „apró” ütőhangszerek megszólaltatása. Komoly ismeretet igényel, melyet kamaraóra keretein belül meg lehet tanítani, így egyszerre több gyerek is elsajátíthatja. A dobfelszerelésen is ugyanúgy meg kell tanítani a kisdob, a „tom”-ok, a réztányérok, a nagydob, a lábcin megszólaltatásához szükséges technikát.

Mindig a zenélés öröme legyen a legfontosabb szempont! Amikor már tanítványunk elég „felkészült”, meg lehet próbálni a zenekarba való beemelését. Általában minden zeneiskolában működik valamilyen zenekar, amely lehet szimfonikus, fúvós, big-band, esetleg pop-rock. Ha erre nincs lehetőség, akár az osztálytársaival is alakíthat zenekart. Másik fontos cél a munkánkban, hogy zenét értő, és zenét művelő embereket neveljünk, melyhez sokrétű segítséget a szülői, családi háttér adhat.

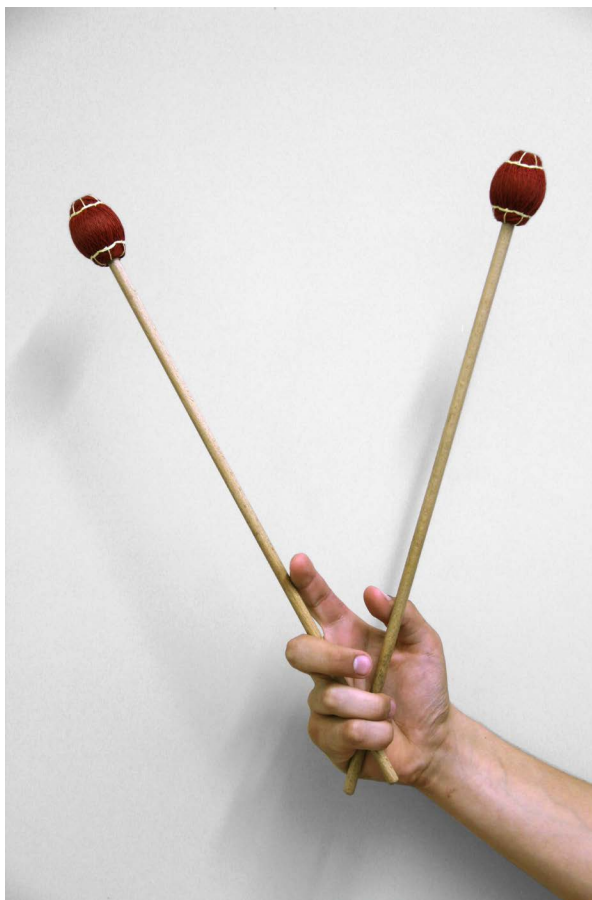
A négy-verő technikájának alapjai

A tanításban folytatódik az elkezdett munka a NAT, illetve a pedagógiai program szerint. A feladat főleg a technika megerősítése kell, hogy legyen, mivel csak akkor lehet megvalósítani az egyre nehezebb zenei feladatokat. Aki nem rendelkezik megfelelő technikával, annak nincs mihez nyúlnia egyes zenei nehézségek megoldásánál. Mi a fontos: a zene vagy a technika? Ez örök kérdés. De tudni kell, hogy egyik sincs a másik nélkül.

A következő évben elkezdhetjük a négy-verős technika oktatásának és alapjainak lerakását. Ehhez az eddig tanultakra kell támaszkodni. Meg kell ismertetni a periférikus látást, mellyel látható a kotta és a hangszer is. Kezden hozzászokni a gyermek ahhoz, hogy nem nézi minden esetben a hangszert! Az egymás utáni hangokat a gyakorlása során megtanulja érezni, így elég a nagyobb hangközöknél ránézni a hangszerre. A négy-verős daraboknál egy bizonyos szint után egyébként sem lehet látni az összes verőt.

Érdemes az elsajátított és felmondott skálákkal kezdeni, mivel azokat már ismeri és tudja a tanuló. A technika elsajátítása előtt ismét a verő megfogása az első feladat.

A négy négy-verő fogás az, amit érdemes megismerni, a tradicionális, a Burton, a Musser, és a Stevens. Nálunk a leggyakrabban használt verőfogás a *tradicionális*, (lásd a képen).

A *tradicionális-verőfogást* legkönnyebben úgy lehet elsajátítani, mintha kisdobverőt fognánk (első és második ujjal) és a második és harmadik ujj közé beszurjuk a másik verőt úgy, hogy az tartsa a már megfogott verőt. A belső verők vannak felül. Mint látható, tükrökép a két verő fogása. A kézfejünket is csak kissé kell elfordítani. Ekkor már nem kell a második ujjal fogni a verőt, mivel ezzel állíthatjuk az ütés szélességét. Itt is szabály, hogy nem szoríthatjuk a verőket, de lehetőleg ne is csattogjon a kezünkben. Próbáljuk meg a verőt minél kijebbe fogni, mivel így nagyobb távolságot tudunk a hangszeren befogni!

A Burton-verőfogás nagyon hasonlít az előbbire első látásra. A különbség az, hogy a belső verő van alul, tehát az tartja a külsőt, a verőt nem a végénél kell fogni, hanem kicsivel beljebb, és a tenyérben a verő majdnem keresztben áll. Főleg jazz vibrafonon használatos.

A Musser-verőfogásnál a 3. és 4. ujjak közé tesszük a szélső verőt, az 1. és 2. ujj tartja a belső verőt. Ebben az esetben a verők nem keresztezik egymást, és nem érnek össze, mivel 4. és 5. ujj fogja át a verő végét. A kézfej enyhén fordul el a szélső verők irányába. Ezzel a fogással nagyobb távolságot lehet befogni a dallamhangszeren. Ez a technika nem terjedt el annyira, mint a többi, mivel nehézkes a megtanulása, és nem igazán stabil a verőfogás, mivel náluk nem kell nagy távolságokat átfogni.

A Stevens-verőfogás nagyon népszerű, főleg Észak-Amerikában. Hasonlóan fogja a verőt, mint Musser, de a hüvelykujjak függőleges irányban állnak. Pontos részletes útmutatót kaphatunk a róla elnevezett technika elsajátításáról *Leight Howard Stevens: Method of Movement for Marimba* című könyvéből.

A verőfogások mindegyike jó és használatos a tanításban, mindegyiknek van előnye és hátránya. A marimba irodalom, a játék, a technika 15-20 év alatt rengeteget fejlődött, és ezért is szükséges a technikák elsajátítása. A tradicionális talán a legkönnyebb, főleg kicsiknél, illetve a kezdőknél. A négy-verő techni-

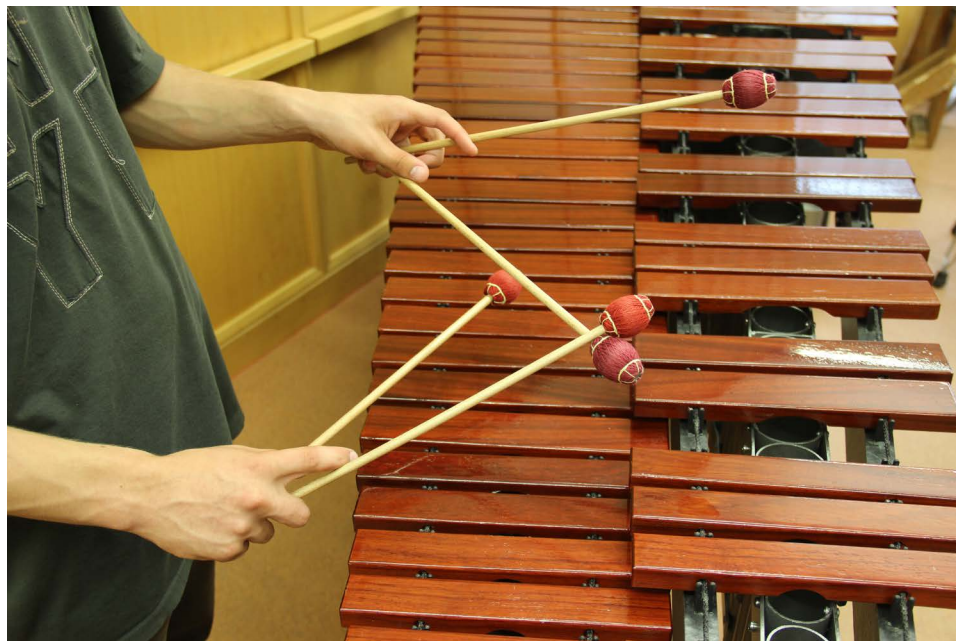
kát mindegyik fogásnál meg kell ismertetni, el kell sajátíttatni. A verők számozását általában balról jobbra szokták jelölni. Tehát a bal kéz szelső verője az egyes, belső verője a kettes számú, míg a jobb kéz belső verője a hármas, külső verője pedig a négyes számot viseli.

Ha nagyjából már áll a kezünkben a verő, akkor a tanult C-dúr hármashangzatot játsszuk le egyszerre minden hangot megütve, majd terc, kvint, és végül oktáv helyzetben oda-vissza, nagyon lassan. Ha a próbálkozás közben a verő elmozdul, javítsuk menet közben! Sokat dicsérjünk, és ne engedjük csüggedni a tanulót a kezdeti kudarc esetén! A hármashangzat játékánál minden pozícióban valamelyik kézen kell a távolságon állítani az ujjunkkal. Szóljunk előre, mutassuk meg, és biztassuk a tanulót. A kézfej fájdalma esetén pihenjünk, mivel ez a fogás, verőtartás, nem a legtermészetesebb.

Nagyon rossz, és elfogadhatatlan, ha az első négy-verős darabot úgy adjuk a diáknak, hogy „Fogd meg így a verőt, és tanul meg ezt a művet!” Nagyon szomorú, hogy ez még ma is előfordul.

Abban az esetben, ha a tanuló kellően elsajátította a C-dúr hármashangzatot és annak felbontásait, akkor más hangnemekben is próbálkozhatunk. Legegyszerűbb az a-moll skálával folytatni. Jót tesz a stabilabb verőfogásnak, ha a skálákat, melyeket eddig tanítottunk, már négy-verő fogásával, a két középső verővel játszadjuk. Ehhez a tengelyen való vezetést kell megtanítani. A verőket a hangszer fölé helyezzük 10-15 cm-re, a kettes verőt a hármas alá helyezzük, és a négyes verővel egy szabadon választott hangot ütünk úgy, hogy a csuklónk forogjon. Az alkarunk közepe, a mutatóujjunk folytatása a tengely. Ismételjük meg a feladatot úgy, hogy a kettes verő a négyes alá kerül a hármas fölé átnyúlva, és a hármas verővel üssünk. Ezt a feladatot ismételjük meg fordítva a másik kezünkkel. Ezeket a technikai feladatokat addig érdemes gyakorolni, míg alátámasztás nélkül meg tudjuk csinálni úgy, hogy játék közben csak az a verő mozog, amelyik játszik. Természetesen így csak kicsi mozgás lehetséges, mivel a verő fejének a súlya hatással van a kézben lévő másik verőre.

A dallamhangszeren természetesen a négy-verős etűdök mellett folytatódik a kétverős zeneművek tanulása is. Ilyen etűdöket és rövidebb műveket, amelyeket kizárólag alapfokú oktatás céljaira lehet használni nemcsak külföldről lehet beszerezni. Szintén hasznos lehet kezdő zongoraiskolákból válogatni hangszerszerű darabokat. (például: Bartók Béla: Mikrokozmosz).

A dallamhangszer oktatásánál figyeljünk arra, hogy a verőt, verőket ne rakja vissza a tanuló a hanglapokra hosszabb hangok megszólaltatásakor – vonatkozik az összes ütőhangszerre –, mivel az újabb hang megszólaltatásához plusz két mozdulat szükséges, mely lassítja a játékot (megüt – lerak – emel és üt). Legjobban úgy lehet plasztikusan megértetni, mintha egy felvonó csigája lenne. Egyik kéz fel, a másik lefele mozog, és középen találkoznak. A legtermészetesebb mozgás elérése a cél. A magasról történő játék kezdetben stabilitást adhat. A megemelt verővel való játszás nem egyenlő a hangos játékkal. Kezdetben a karból történő játszás nem baj, de ezeket a technikai gyakorlatokat lehetőleg kérjük csuklóval is, de ebben az esetben is magas verővel. A négy-verővel történő játszást legjobb szemből nézni, mivel ekkor látható a verőfogás hibája, ekkor látható a két kéz, hogy azonosan áll-e, azonosan fogja-e a verőket. A dallamhangszer-nél is fontos a megfelelő magasság beállítása. Ha a tanítvány alacsony növésű, csináltassunk dobogót, vagy emeljük meg a hangszert, ha magasabb.

A négy-verő technika továbbfejlesztése

A négy-verő használatánál eljutottunk a verők egyenkénti használatához, épp ezért az eddig megtanult, egyszerre leütött akkordok felbontását is elkezdhetjük gyakoroltatni. A tempó nem lényeges, mivel a stabilitás, a verőfogás a fontos. A többi skálát az elsajátított skálagyakorlatok ismétlésével ugyanúgy lehet felbontva is játszani. A mintakottákat dúrban és mollban is érdemes gyakorolni.

James Moyer: Four-Mallet Method For Marimba 4. oldal. A gyakorlat felbontva.

Gyakori gondot jelent a verők távolságának állítása. Az alábbi gyakorlatok segíthetik ennek a problémának a megoldását. A távolság növelhető egy oktávval.

A tanultak olyan tudásszintet nyújtanak, amellyel már előadási darabokat is elkezdhetünk tanulni.

Az etűdök, technikai gyakorlatok mindig azt a szerepet töltsék be, amellyel az elkövetkező darabokat meg lehet tanulni. A túlzott technikai gyakorlatozás, skálázás unalmas, ehhez fanatizmus kell, ha valaki csak ezt akarja csinálni. Cél a négy-verős darabok elsajátítása, a zenei megfogalmazás, amelyhez szükséges a technikai tudás is. A muzikalitást nem lehet megtanítani, ezzel szünetni kell, de sok zenehallgatással lehet javítani vagy befolyásolni azt. Minden játszandó, vagy játszott zeneművet hallgasson meg a tanuló más előadótól is, ha lehetséges több előadótól és válassza ki tanítványunk azt, ami legjobban meg-

fogta. Előfordul, hogy nem a legjobb, vagy legszebben játszott művet választja. Tudakoljuk meg az okát, a miértjét, majd próbáljuk megmagyarázni, megértetni, hogy a másik miért lehet esetleg jobb választás! A meghallgatott zeneművet nem kell túlzásba esve, rengetegszer meghallgatni, mert ez nagymértékben befolyásolhatja a tanulót, esetleg átcsaphat utánzásba, másolásba.

Már sokszor említettem a dicséretet, a biztatás fontosságát, ez nem korhoz van kötve, hisz mindenkinek jólesik. Továbbra is tegyük meg, mert a pozitív életérzés nagyban segíti úgy a tanárt, mint a diákot!

Előke (flam)

A klasszikus doboktatásban négy fajta előke használatos, az 1-es, 2-es, 3-as és 4-es. Az előke díszítés, ezért hangsúly nélküli ejtéssel lehet megvalósítani. Az 1-es előke megszólaltatását úgy tanítsuk, hogy az előkénél 1/3, a főhang esetén 2/3 magasságban helyezkedik el a kisdobverő a kisdobbor fölött. Az előkét és a főhangot is ejtsük, de csak kezdetben addig, amíg a megszólaló hangot, hangokat nem szokja meg a tanuló. A későbbiekben a főhangot is úgy játsszuk, ahogy tanultuk. A 2-es előkénél a magasság ugyanaz, mint az előbb tanultnál, csak a kezünkkel kettőt ejtünk, pattintunk a főhang előtt az előbbihez hasonlóan. A 3-as előke ugyanaz, mint az előző, csak hármat kell pattannia a verőnek. Kicsivel nehezebb a 4-es előke, mivel ez 2 kettes előke egy lezárással. Praktikus két kézzel megtanulni. Létezik a kiütött előke, de ritkán használatos, ezeket főleg váltott kézzel szokták játszani. Az előke beillesztése egy-egy klasszikus etűdbe sokszor csak kézrendezéssel sikerül, főleg abban az esetben, ha egy kézre tanítjuk az előkét. Ebben az esetben a tanárnak kell beírnia a kottába. Az előke lezárása (főhang) nem egyenlő a hangsúllyal.

Rudimentalban ez 1-es előke ugyanaz, mint a klasszikusban. A 2-es előke ki van játszva, ami általában egy tizenhatod érték beduplázva, tehát harminckettedek. Az alábbi kottában a kettes előkét az előző ütem utolsó tizenhatodjára kell játszani

LL R RR L

«Nincs adat a hivatkozásról»

A 3-as előke nem szokványos, ha esetleg előfordul, akkor is kézrendezik. (jjb-J, bbj-B)

A 4-es előke, mint előke nincs, mivel az az 5-ös tremoló. *Rudimentalban minden ki van ütvé, pontos intervallumban*, kivéve az 1-es előke, de annak mindig egyformán kell megszólalnia egy adott darabon belül. A kezdőkkel megtanított technikai gyakorlatokra ezért is érdemes komoly hangsúlyt fektetni.

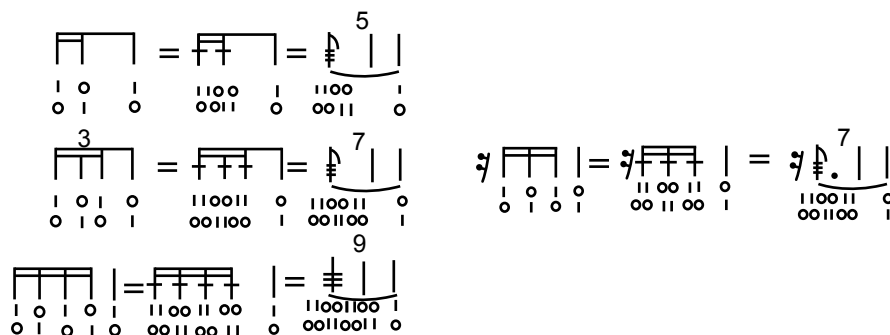
Előkét a dallamhangszereken is használunk, ezeket is mindig kiütjük az adott mű korának, stílusának megfelelően.

Tremoló (roll)

Az ütőhangszer oktatás egyik legnehezebb feladata a tremoló elsajátítása. Van egy mondás: „aki tud tremolózni, az fél dobos”. Tremolóban is létezik klasszikus és rudimental, de ezen kívül még megkülönböztetünk húzott, nyomott (buzz roll) és triolás tremolót.

A klasszikus tremolót ejtegetésből rakjuk össze úgy, hogy egy kézzel karból egy lendülettel ráejtjük az egyik verőt a dobra, majd ezt követi a másik kéz. Kezdetben két különálló „nyolcad” szólal meg lassú tempóban. A gyorsítás lassú tempóban történjen, de ekkor már a kar nagy mozgásából leveszünk, a csuklót is elkezdjük használni és egyenletessé válik a nyolcad. További gyorsításkor a kisdobverővel közelítsünk a káva felé, de lassan, és egyre több csuklót használunk. A szélre történő kimenetel azért jó, mert ott a verő jobban pattan, ezáltal a mozgást és a hallható tremolót jobban lehet rögzíteni. A további gyorsításnál haladjunk a dob közepe felé és megint karból gyorsítsunk! A gyorsítás mindig lassan történjen! Figyeljünk a tanítvány fizikai adottságára, mivel ez nagyon igénybe veszi az izmokat.

A rudimentalban használatos tremolónak pontos intervallumban kell megvalósulnia, ezért nevezzük számozott tremolónak. Minden hangot ki kell ütni. Minden tremolónak saját belső ritmusa van. A legtöbb esetben páratlan a tremoló számozása, melyet maximum 17-ig számmal jelölnek, utána átkötést szoktak alkalmazni. (Esetleg páros szám esetén sem kell meglepődni.)

Az összes többi roll ebből tevődik össze!

Mint látható a 7 roll két formában fordul elő, ez azért van, mert előfordul, hogy a roll előtt egy kettes előke van. Ebben az esetben az előző hang értékéből egy tizenhatodot el kell venni, amely a rollhoz fog tartozni.

Charley Wicxon: The all american drummer. Solo 3.

A húzott tremoló, amikor a csuklónkkal apró húzogatóst végzünk, úgy mintha csuklóból „kaporász-nánk”. Másik megvalósítás lehet, ha a csuklóval és a kisdobverővel kicsi köröket írunk le a hangszeren.

A buzz roll, avagy nyomott tremoló, amikor a lazán fogott kisdobverőt rányomjuk a bőrre. Ezt főleg effektként szoktuk használni.

A triolás tremoló, főleg rudimentalban használatos. A gyakorlati megoldás, amikor hármat játszunk egy kézzel. Ez hasonlóan történik, mint a klasszikus tremolónál, de lehetséges a teljes kiütése is.

Üstdob oktatása

A zeneiskolák hangszerparkjában nagyrészt nem található meg az üstdob. Ha mégis, akkor általában 2 darab van belőle. (Mely kielégíti a zeneiskolai fúvós, vagy egyéb más zenekar igényeit. Mivel nagyon drága, ezért nagyon ritka, hogy egy négyes garnitúrát megengedhet magának egy zeneiskola.

Az üstdob tanítása így csak minimálisan a megütésre, kézrendre, ütőfoltok ismertetésére, hangolásra és a hangszer mögötti elhelyezkedésre korlátozódik. (Zeneiskolában ez sem kevés anyag.) Kottanyagban a Timpani-iskolák száma a többi ütőhangszerhez viszonyítva csekély. Általában egy-két iskolából szoktunk tanítani, mely a kézrendet és a hangolást gyakoroltatja. A hangszert régebben főleg német rendszerben állították fel, ez a zongorával ellentétes, a mélyebb van a jobb kéz felől, de ma már inkább az angol beállítás dominál, amely a zongorával megegyező. A hangolás főleg adottság kérdése, kinnek milyen a hallása. A kézrend a kottában általában praktikus van lejegyezve, de aki tanult dallamhangszert, annak nem okozhat gondot. Amelyik zeneiskola nem rendelkezik üstdobbal, ott leegyszerűsítve lehet két dobos is a kézrendeket tanítani, gyakoroltatni. Továbbtanulás esetén nem kötelező jelenleg a középiskolai felvételin. Mivel az évek során több hangszeren megtanultak a diákok, valószínűleg az üstdob professzionálisabb tanítására nem is lenne idő.

Abban az esetben, ha van mód az üstdoboktatásra, nagy figyelmet fektessünk a hangszer optimális elhelyezésére. Nem célszerű sarokba helyezni, mivel a hang nagyon felerősödik. Szintén fontos a játékos optimális távolságát beállítani, ha ülve játszik négy hangszeren. Optimálisan a hangszer legtovábbi részét el kell érniünk a verővel. Ekkor a pedálokat kényelmesen tudjuk kezelni. Figyelni kell a helyes testtartásra, magasságra, és a megfelelő dőlésszög beállítására. Ha állva játszunk a magasság beállítása csak kis mértékben lehetséges mivel az üstdob kevésbé állítható. Ebben az esetben a gyors hangolás nehezebb.

Kezdetben ismertetjük a hangszer felépítését, mutassuk meg a hangszer adottságait. Fontos megismertetni a hangolási lehetőségeket. Következő lépés az ütőfoltok bemutatása. Általában két csavar közt körülbelül 10 centiméterre a gyűrűtől legszebb a hangszer hangja. Ez a megállapítás klasszikus zenére vonatkozik, de a modern zenében az üstdob szinte minden részét használjuk.

Az üstdob oktatásában a kézrendek megismerése nagyon fontos. Egy alapszabály van, ne legyen csomó a kezünkön. Mivel mindenki kettő üstdobon kezd, így az alapokat hamar el lehet sajátítani. Alapszabály, hogy a páros hangot ellentétes, a páratlant saját kézzel kell lehetőség szerint játszani. A kottát ezért minél előbbre kell nézni.

Következő lépés a hang lefogása. Mindig a valós értéket kell betartani. A denfelés lehet kézzel, ezen belül ujjal, tenyér éllel, avagy verővel. Nemegyszer maga a lefogás elsajátítása nehezebb, mint a zenemű. Lényeges a verők megválasztása és a verőtartó elhelyezése, mivel mindig a zeneszerző, avagy a karmester instrukciójának megfelelően kell használni. Általában puha, félkemény, kemény ütőt szoktunk használni, de ezen belül is sok lehetőség létezik.

A hangolás az egyik legnehezebb művelet, mivel ezt nem nagyon lehet tanítani. Ehhez jó hallás és rutin szükséges. Használhatunk hangológépet is, mely nagyon segíti a hangolást szólóban és zenekarban egyaránt.

A hangszer felépítése végett nagyon lényeges az akusztika, így a tremoló milyensége nem a gyors ütésen alapul, hanem a hang összecsengésén. Kezdetben a tremolót be lehet ritmizálni, a verőhöz lehet igazítani, későbbiekben ez rutinná válik. Játshatjuk a tremolót csuklóval, avagy ujjal. Az előbbinek nagyobb a dinamikája, az utóbbinak szebb a hangja, kicsengése, mivel optimális időben pattan vissza a verő.

A XX. században az üstdob úgy szerkezetileg, technikailag, mint játékmódban sokat fejlődött. A zeneszerzők felismerték a sok lehetőséget, mely ebben a hangszerben rejlik, ezért előszeretettel használják a modern zenében, akár szóló hangszerként is. Egyik legjelentősebb zeneszerző, aki szóló üstdobra irt, Elliot Carter. A könnyűzene például jazz, a pop-rock is felfedezte, az üstdobot, melyet a mai napig használnak.

Miből tanítsunk?

Ez a kérdés nagyon zsebbevágó, mivel az lenne az optimális, ha rendszeresen, akár negyedévente frissíthetnénk a kottatárunkat. Mivel tudjuk, hogy ez az iskolák többségénél nem lehetséges így a helyi kottatár, esetleg csak a sajátunk áll rendelkezésre. A fénymásolt kották használata törvénysértő, így mellőzzük. A zeneműkiadók, hangszerboltok többsége forgalmaz kottákat, illetve lehet rendelni, amit beszerznek. Ezeket használjuk, ezeket kell megvetetni! Különböző megbeszéléseken már volt szó egy központi kottatárról, melyet az e-book mintájára lehetne működtetni (ez a jövő), ahonnan lehetne bérelni. Másik lehetőség a fénymásolt zeneművek után megfizetni a jogdíjat, melyet egy megadott időpontig lehetne használni. Ezeket az ötleteket magasabb fórumon kellene elfogadtatni.

Mindig törekedjünk a változatos, színes oktatásra! Nem jó, ha mindenki egy kottából tanul és ugyanazokat a műveket játssza. Akkor hol van a meglepetés, ha a diák tudja, hogy mi következik, vagy mire ő kezd el tanulni, már megunhatja, mivel már annyit hallotta. Természetesen ez a kezdőkre nem érvényes, mert ezen a fokon a tanárnak kell, hogy legyen bejáratott módszere, melyet a cél érdekében mindenkinél használ. Ezeket a módszereket sem árt néha felfrissíteni, átgondolni, hisz több évtizeden át nem lehet egyformán ugyanazt tanítani. A tanárnak is kell a változatosság, a siker, hisz a fásultság nem jó senkinek. Vannak olyan web-áruházak, ahol akár használt kottát is lehet vásárolni. Az iskola keretein belül is lehet találni lehetőséget az ilyen jellegű vásárlásra. Mindig olyan művet vásároljunk, melyet megnézhetünk és meghallgathatunk, különben nagy meglepetés érhet bennünket. A megvásárolt kottát mindig nézzük

át, ne az órán improvizáljunk! Könnyebb helyzetben vannak a dobfelszerelésen tanulók, mivel újságot is lehet rendelni, esetleg fizetés ellenében online vásárolható általában negyedéves rendszerességgel, melyhez hanganyagot is adnak. Lényeges tudni, hogy ezekben a lapokban van kezdő, haladó lecke, amit nem árt átnézni, és a tananyagba beépíteni. Ezeket az újságokat megvehetjük használatra is, sok pénzt lehet így spórolni. Sok esetben a kiadványokat tanítványunk, vagy a szülei megvásárolják. Sok lehetőség van, csak meg kell próbálni a legjobbat kiválasztani.

Az előző fejezetekben több zeneszerzőt és zeneművet megemlítettem. Ez csak személyes tapasztalaton alapul. Rossz kotta nincs, csak nem biztos, hogy értjük a metodikáját. Meg kell különböztetni iskolát és olvasógyakorlatokat. Az előbbi a kezdetektől a megismertetéssel foglalkozik, az utóbbi a megerősítéssel. Nagyon fontos mindkettő, de nem keverendő össze.

A kotta megválasztásánál egyik fontos mérce, hogy mit akarunk tanítani, honnan hova szeretnénk eljutni. Lehetőség szerint a kezdőt, vagy már régebben tanuló gyermeket ne ugyanabból a kottából tanítsuk!

A NAT sok iskolát, kottát felsorol, javasol, melyekből taníthatunk, de lehetőséget is kínál arra, hogy mindenki saját magának válogassa össze az oktatni kívánt anyagot, de a pedagógiai programban ezt fel kell tüntetni. Ezt mindenkinek egyénileg kell megírnia, esetleg az előző tanár által megírtat is fel lehet használni.

Az alábbiakban azokat az iskolákat, kottákat sorolom fel, melyeket mindenkinek ajánlok:

- **Kisdob:**
 - Wolfgang Basler: Elementar
 - Wolfgang Basler: Rudiment D2 D3 C1
 - Wolfgang Basler: Rudiment Schule für kleine Trommel
 - Wolfgang Basler: Trommelschule
 - Charley Wilcoxon: The all American Drummer
 - Charley Wilcoxon: Finger Stroke Control
 - Charley Wilcoxon: Modern Rudimental Swing solo
 - Charley Wilcoxon: Rolling in Rhythm
 - Eckehard Keune: Kleine Trommel
 - John S Pratt: Modern Contest Solo for Snare Drum
 - Morris Goldenberg: Modern School for Snare Drum
 - Heinrich Knauer: Praktische Schule für Kleine Trommel
 - Siegfried Fink: Percussion Studio 1-2-3-4-5-6
 - Sanford A Moeller: The Moeller Book
- **Marimba:**
 - Eckehard Kopetzki: Marimba Joy
 - Eckehard Kopetzki: Baobab
 - James Moyer: Four-Mallet Method for Marimba
 - Leonida Torrebruno: 24 studi per Xilofono Marimba e Vibrafono
 - Nebojsa Jovan Zivkovic: Funny Marimba Book 1-2
 - Peter Tschaikovsky: The Album for the Young
 - Robert Schumann: Album for the Young Op.68. I-II
 - Kupinskij: Xilofon iskola
 - Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone Marimba Vibraphon
 - Michael GroBmann: Popular Songs for Marimba
- **Vibrafon:**
 - Emmanuel Sajorne: Les Claviers A Percussion Parcourent Le Monde I-II
- **Dobfelszerelés:**
 - Dave Hassel: Graded Course for Drum Kit Book I-II
 - Tom Hapke: Drums
 - Rod Morgenstein and Rick Mattingly: The Drumset Musician
 - Jorg Fabig: Drum Along 10 classic Rock Songs 1-10

Nesztor Iván: Ritmusjáték és Jazzdobolás I-II-III-IV
Marvin Dahlgren Elliot: Fine 4 Way Coordination
Gary Chaffee: The New Breed

Tanításmódszertan

51

- **Timpani:** Heinrich Knauer: Paukenschule I-II
Jan Zegalski: 30 etud
Richard Hochrainer: Etude für Timpani I-II
- **Setup:** Randy Hogancamp: Etudes for the multiple Percussionist
Steve Houghton George Nishigomi: Percussion Recital Series Multiple

Percussion

A tanár kötelességei

- A tanár köteles erkölcsileg, etikailag és esztétikailag kifogásolhatatlanul viselkedni.
- Az órát, melyet szerződés rögzít, pontosan megtartani a legjobb tudása szerint.
- Köteles az iskola előírásait betartani, betartatni.
- A tárgyi eszközökért és a rábízott hangszerekért felelősséget vállal.
- Az előírt adminisztrációt naprakészen az elvárásnak megfelelően köteles vezetni.
- Pedagógiai-módszertani ismeretei által segíti tanítványait a kitűzött célok megvalósításában.
- Elkészíti a pedagógiai programot az igazgatóval egyeztetve.
- A zeneiskola programjaiban elvárt színvonalon megjelenik és közreműködik.
- Az iskola vezetésével minden rendkívüli eseményt köteles megosztani és megoldani.
- Köteles a szerződésben foglaltakat maradéktalanul végrehajtani.

Köszönet

- **Nagyon köszönöm a barátaimnak, akik Ütőhangszeres tanítás módszertan c. jegyzetem megírásához tevőlegesen, és mint konzulens is hozzájárultak:**
- **Tóthné Hanol Franciska**
- **Bajdik Zoltán**
- **Fazekas László**
- **Pusztai Csaba**
- **Lektorálta: Farkasné Lajter Enikő**

Bibliografía

- <http://adorate.hu/alternativ-zenepedagogiai-iranyzatok-a-20-szazadi-europaban/>
- <http://www.uh.edu/~tkoozin/projects/WanHwaLow/Overview.html>
- <http://continuo-docs.tumblr.com/post/68043992286/jean-tinguely-brunnenmarsch-basel-switzerland>
- http://www.mzmsz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=554&Itemid=24
- Dr Fritz R Berger: Das Basler trommeln.
- Atkinson (1999): Pszichológia., Osiris. Budapest.
- www.janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/tanulasi_zavarok/a_dislexia.html
- Basler: Elementar
- Tom Hapke: Drums
- James Moyer: Four-Mallet Method For Marimba
- Barczy- Karch (1985): Hangászok- Hangszerek- Hangjegyek, MTA Zenetudományi Intézet, Budapest

Bibliográfia

Képek

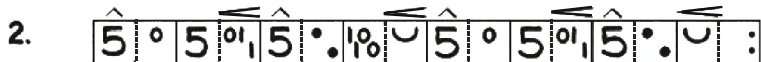
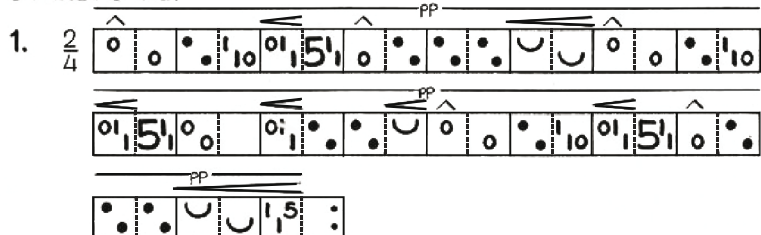
„A legrégibb, lejegyzett menet dobjele a Landsknechtek idejéből származik. Az alább közölt harclépés (Feldschritt) az ütközet megkezdése előtt hangzott fel és adott jelt az ellenség felé vonulásra. Feltehető, hogy erre percenként 90-100 lépést tettek.”⁷

Képek

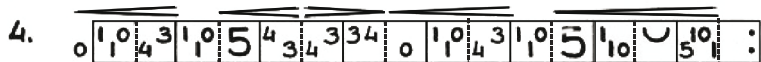
59

S WASSER - SPRITZT

DR JEANNOT - LACHT

D' RÖHRE - TROPFT

D' MASCHINE - LAUFT

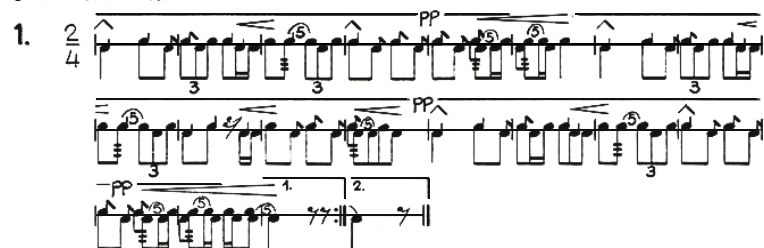
Zum Pfyffmärschli vom Dr. Lukas Burckhardt
e Drummetmärschli vom Otti Wick

D. C. Vers I

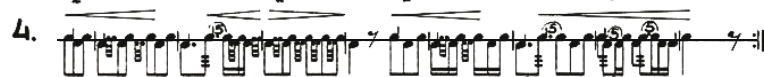
- <http://continuo-docs.tumblr.com/post/68043992286/jean-tinguely-brunnenmarschm>
- switzerland

BRUNNENMARSch TrommelText: **Otto Wick**

S' WASSER - SPRITZT

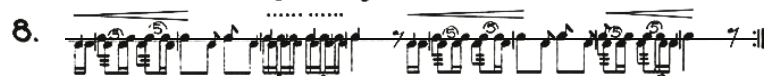
DR JEANNOT - LACHT

D' RÖHRE - TROPFT

D' MASCHINE - LAUFT

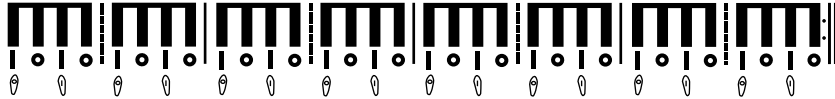
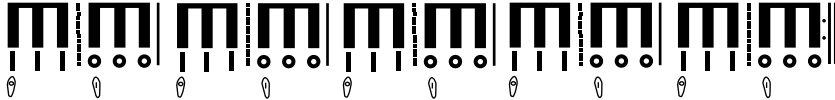

Zum Pfyffermärschli vom Dr. Lukas Burckhardt
 e Drummettägschli vom Otti Wick

D. C. Vers I

- Kép: Annemarie Monteil (1980): Der Tinguely-Brunnen in Basel, Birkhäuser Verlag, Basel, Switzerland.
- Kép: Annemarie Monteil (1980): Der Tinguely-Brunnen in Basel, Birkhäuser Verlag, Basel, Switzerland.

Technikai gyakorlatok, beütés.

A hangsúly bármely hangon lehet.

Képek

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

